

AARHUS 2017



INNEHÅLL

Förord	3
Program NORDISK FOLKEMØDE	5
Velkomsten til Aarhus	6
Deltagarförteckning	7
Lederen	11
En byvandring i Roskilde 2042	12
En byvandring i Aarhus 2042	14
5 skarpe til Märta	16
Fra Triple Helix til Penta Helix	17
Det politiske forum	18
Samskabelsen og demokratiet	20
Dilemmaer og udfordringer i det politiske lederskab	20
Opfordring til to ministre og en særlig velkomst til Færøerne	21
Municipalisme - det demokratiske bysamfund	22
Transformationens pris?	24
Civilsamfundet på vej	25
Kompleksitetsreduktion og nye spilleregler	25
Samskabelse: Redskab eller vision – understøttelse og overstyring	26
At gå i flok, men	27
Tidsånd og Magt	28
Exkurs – er de fleste de klogeste – eller bare de fleste?	29
“Segregation is becoming the biggest urban issue!”	29
“Proportional universalism”	30
Det hyperkomplekse samfund – kap. 2	30
Gehl Institute	31
Samskabelsens søndag	32
Den fælles politiske vision	32
Samskabelse også et resultat af den økonomiske udvikling	32
Kommunen som Fællesskab: Gentofte-modellen	33
Opgaveudvalg – alting starter hos borgerne	34
Nye roller til politikere og embedsmænd	34
Opgøret med industrialismens analysemodeller	35
“The Nordic Secret” det intuitive og fællesskabet	36
Den røde tråd	40
Samskabelsesbegrebet – diversitet eller skjulte dagsordener	37
EN RUNDTUR I KULTURHUVUDSTADEN AARHUS	
Økonomi og funktion	38
Store Torv og kigget mod havnefront og dokk 1	39
Sallings roof top	39
Institut X	40
Frem mod 2020	41
Rob Adams i Melbourne	42
Byernes pragmatiske manøvrerum	42
Behavioral economics	43
“Medium density” – “take the fear out of what we are doing”	43

Redaktion: Hannah Wadman, Per Riisom, Jerry Lanka

Layout: Stina Andersson

Tekst: Henrik Poulsen, Peter Schultz Jørgensen, Dag Johansson, Stephen Willacy, Anni Ehlers, Per Riisom

KULTUR PÅ BYFORMEL!

NCN's nordiske Folkemøde i Århus 2017, et led i hyldesten af Århus som europæisk kulturhovedstad, bød ud over på et omfattende og spændende program også på et overflødhedshorn af interessante steder, projekter og andre initiativer, der til sammen bekræftede, hvor stærk en faktor kultur kan være for en bys og i Århus' tilfælde også for en hel regions udvikling. Dermed blev det bedste afsæt tillige skabt for, at NCN med denne konference for alvor har fastslået sin position som et netværk, der er på vej til at blive kendt langt uden for egne rækker.

Noget om magasiniformen

Det er planen, at vi i NCN i de kommende par år vil udgive en flerhed af magasiner, der på forskellig måde og måske også i forskelligt format vil tage fat på nogle af de emner og problemstillinger, der leder frem til Verdensudstillingen i 2020.

Vedlagte hvidbog er en første prøve på, i hvilken retning de kommende magasiner vil udvikle sig. Målgruppen er først og fremmest de mange aktive i vores medlemsbyer, men vi har også en ambition om at styrke kommunikationen både med andre nordiske byer men også andre aktører inden for erhverv og kultur, som arbejder med byudvikling.

Forord

På tre områder blev århusseminaret for en NCN en milepæl.

For det første indeholdt seminaret det hidtil stærkeste politiske islæt. To nordiske kulturministre og en nyslået borgmester leverede spændende indspark til en helt central debat om byernes fremtidige udviklingsmuligheder og udfordringer, og medlemsbyernes politikere fik senere ved fælles hjælp i grupper og plenum rundet det tidligere igangsatte arbejde af med at formulere en fælles politisk vision nu i syv punkter for NCNs arbejde de kommende år. Det er en vision, der får betydning for diskussionerne i netværket, men anvendt rigtigt kan de også være med til at præge den nordiske samfundsdebat i bredere sammenhæng.

For det andet indeholdt seminaret en række højt kvalificerede oplæg om betydningen af urbane fællesskaber og samskabelse som drivkraft for byernes udvikling og som vejen til også at nytænke og revitalisere det lokale demokrati. Betydningen af fællesskaber som drivkræfter i lokal udvikling blev til fulde understreget gennem den sidste dags byvandring, hvor der var fokus på, at byens rum kan have mange funktioner for mange mennesker og etableres gennem forskellige alliancer af aktører.

For det tredje afsluttedes seminaret med en klar navigation af, hvad NCN skal arbejde med de kommende par år og en tilslutning fra deltagerne om, at man vil bidrage. Det handler først og fremmest om at skabe en lang række spændende byprofiler med fokus på byernes særlige DNA belyst med særligt prægnante eksempler, der til sammen kan virkeliggøre NCNs ambitiøse plan om at skabe en helt utraditionel verdensudstilling af den nordiske bymodel i 2020. Sammen med medlemsbyerne iværksættes nu en proces i de kommende par år, der skal sikre realiseringen af denne plan.

Denne satsning styrkes gennem NCN's politiske vision formuleret af de politiske ledere, og de to til sammen understøtter igen de nordiske statsministres vision med Nordisk Ministerråd om et skabe en ny fortælling om den nordiske samfundsmodel, som kan spredes til udvalgte internationale markeder.

Med andre ord: I Århus blev kølen lagt til et skib, der skal på en meget spændende sejlads fra Norden og ud i Verden.

Christer Larsson Hannah Wadman Per Riisom Uffe Steiner Jensen Henrik Poulsen

Læsevejledning

Dette magasin er en "hvidbog" som en slags fælles erindring over det store folkekemøde i Århus, men det er i høj grad også et magasin, der fortæller om de kommende par års intense arbejde i Nordic City Network. Alt er sat ind på at lede netværket frem til en Verdensudstilling i 2020 – ikke en udstilling i traditionel forstand med plancher og fine montrer, men en samlet manifestation af, hvad den nordiske bymodel og dermed også det nordiske velfærdssamfund kan byde på i fremtiden. Denne Verdensudstilling bliver ikke samlet ét sted. Den vil man alene kunne se og få fortalt om ved at besøge Nordic City Networks medlemsbyer.

Vi har i netværkets medlemsbyer alle ingredienser til en verdensudstilling, men de skal samles og kurteres på den rigtige måde, så vi i fællesskab kan sende resultatet ud i Verden og gøre opmærksom på, at nordiske byer tager livtag med den moderne livsforms udfordringer og problemer.

Magasinet her tager afsæt i Århus og folkemødet, men det er et afsæt, der skal pege frem.

I tillæg til magasinet er en række bilag fra indlægsholderne m.m., som vedlægges og kan læses på NCNs hjemmeside

www.nordiccitynetwork.org

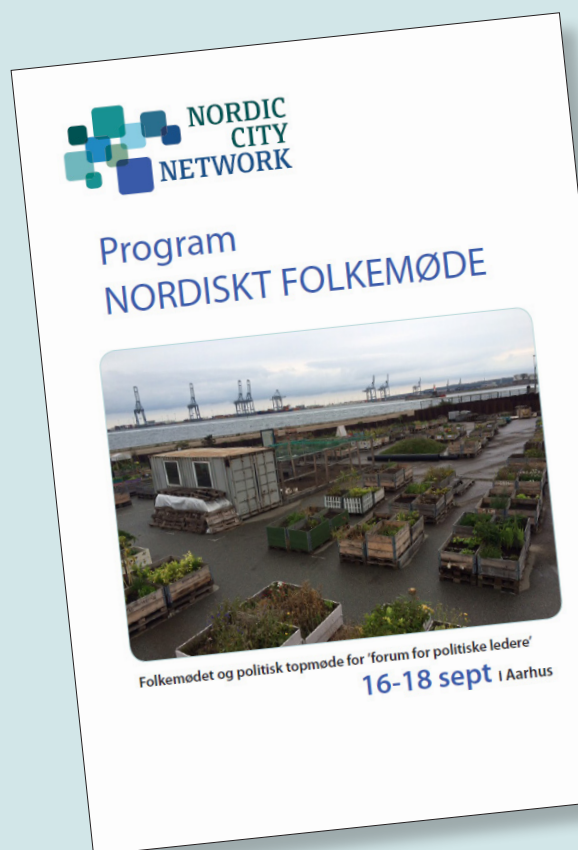
Alle centrale indlægsholderes power points og den politiske vision for NCN er lagt på NCN's hjemmeside og kan rettelig nærlæses sammen med de sammenfatninger og refleksioner, som er indeholdt i dette Magasin.

ÅRHUS —2017— EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD

Det er i øvrigt anden gang, at en af NCN's medlemsbyer kan hyldes som europæisk kulturhovedstad, idet Umeå i 2014 kunne bryste sig af den europæiske hæder. Efter udnævnelsen af **Århus til den ene af årets to europæiske kulturhovedstæ-**

der i 2017 – den anden er Paphos på Cypern – fandt pressen også vej til Umeå for at se nærmere på, hvordan den langsigtede effekt af udnævnelsen, tegnede sig. Måske er det i virkeligheden for tidligt at sige noget om det i tilfældet Umeå, men det økonomiske afkast er foreløbig opgjort til, at de 345 mio. DKR, som Umeå investerede i den lange fest, kom retur til byen 4,5 gange.

Og som i Umeå, som NCN også besøgte med et seminar, er det hævet over enhver tvivl, at man i årets kulturhovedstad Århus forud for og under fejringen sætter store sejl til i forsøget på at få fuldt udbytte af den hædersfulde titel, både i situationen og set i et længere tidsperspektiv.



Program NORDISKT FOLKEMØDE

Lørdag den 16.09
folkemødet og politisk
topmøde

- **Folkemøde og politisk topmøde**
- Velkommen ved Viceborgmester Anne Nygaard (RV) og NCN's fmd. Christer Larson
- 2 kulturministre: Alice Bah Kuhnke (S) og Mette Bock (DK, Borgmester Johannes Lundsryd Jensen, Middelfart om demokrati og samskabelse i byudviklingen.
- **Workshop for politiske ledere**
- Introduktion ved Borgmester Johannes Lundsryd, der leder frem til:
- Præsentation af "gemensam politisk vision for de nordiska städerna" under ledelse af Märta Stenevi (MP), Malmø
- Nordisk Råds Guro Voss Gabrielsen om det norske ordførerskab i Nordisk Ministerråd (NMC)
- Professor Rob Adams, Melbourne og Partner Helle Søholt, Gehl Architects - Global urbanism and new planning concepts.
- Fælles skål og festmiddag med bl.a. Academy of Urbanism

Søndag den 17.09
Samskabelse og samskabelsens værksted

- **Samskabelse**
- Märta Stenevi, Malmø præsenterer den politiske vision for de nordiske byer fra dagen i forvejen
- Louise Kielgast, NCN og Gehls, NCNs arbejde med samskabelse og "guldzoner" gennem de seneste år
- Anni Ehlers INSP, Roskilde folder visionen om samskabelse ud i praksis med afsæt i borgerinitiativet INSP i Roskilde
- Kommunaldirektør Frank Andersen, Samskabelse som kommunalt projekt: nye roller til både politikere, administration - og borgere
- **Samskabende værksted** v/NCN's politiske rådgiver tidl. borgmester Uffe Steiner Jensen
- Forfatteren Lene Andersen og forskeren, professor Lars Quortrup giver deres bud på byerne som redskab i samfundsofbygningen i lyset af et stadigt hyperkomplekst samfund, der præger også byerne og arbejdet med dem.,
- Ved dagens afslutning: Bogpræsentation af Peter Schultz-Jørgensens mammut-fremstilling af "Byer i Opbrud" – historiske linier og fremtidige visioner i en fælles syntese

Mandag den 18.09
Århus som Verdensudstilling – Nordic City Network mod 2020 og en verdensudstilling om den nordiske bymodel

- Verdensudstilling og nordisk bymodel
- En rundtur til nogle af kulturhovedstadens mest iøjnefaldne og spændende byudviklingsprojekter, hvor både fysik og mennesker er i fokus: Frederiksbjerg, Godsbanen, Sallings Roof Top, DOKK1, Central Food Market
- De tre første bud på city guides til NCN's verdensudstilling i 2020: Århus, Norrköping og Malmö
- Nordic City frem mod 2020
- Nordic City Lab – processen frem mod 2020 – visionen om en ny slags verdensudstilling – præsentation af Eva Engquist og Christer Larson, NCN
- Verdensudstillingen, der foregår i byerne selv, inviterer hele Verden til Norden i 2020.
- Arbejdet med at forberede Verdensudstillingen fortsætter i samarbejde mellem NCNs 18 nordiske medlemsbyer og NCN's sekretariat i Malmø.

VELKOMSTEN TIL AARHUS

Det kan være svært at undgå at smile, når man skal byde deltagere velkommen til en europæisk kulturhovedstad, der siden årets begyndelse har kunnet opvise den ene mere spektakulære kulturbegivenhed efter den anden og forud for det også har foretaget massive investeringer, der understreger Århus som et kulturelt og erhvervmæssigt kraftcenter ikke blot i Danmark men i Nordeuropa.

Fortsætter befolkningsudviklingen vil de nuværende 330.000 indbyggere blive til godt 450.000 inden for de næste 25-30 år – og mange af dem vil være helt unge mennesker. Århus er en ung by.

Som Viceborgmester Anne Nygaard (R) - og Danmarks yngste viceborgmester - understregede i sin veloplagede velkomst, så indebærer det ikke blot, at der kommer mere af alt det, der i forvejen er i en by af Århus' størrelse. Kulturhovedstadens tema er "rethink", og det betyder også, at mange af velfærdssamfun-

dets kendte holdninger, vaner og værdier skal gentænkes og praktiseres i nye sammenhænge. Ikke blot, endelige primært, for at spare penge, men fordi fremtidens borgere forandrer sig. De vil og kan noget andet og typisk meget mere med deres liv end tidligere generationer.

I Århus kalder man hele denne tilgang for "Kommune forfra". I ordet forfra ligger, at man tager fat i mange velkendte praksisformer og gentænker dem, og "man" er ikke kommunens embedsmænd og politikere. Det er i høj grad en gentænkning, der skal basere sig på samskabelse mellem mange forskellige interessenter og aktører i byen også uden for de vanlige beslutningscirkler.

Resultatet af den proces er i sagens natur ukendt, fordi vi kender ikke fremtidens by, men der er både i Århus og i det nordiske bysamarbejde en klar opfattelse af at de nordiske byer og samfund har et grundlæggende fundament af tillid, som kan bæres med ind i skabelsen af fremtidens bysamfund.



FOTO: AARHUS KOMMUNE.

VI VAR MED

Aalborg

Hans Henrik Henriksen	Rådmand	Aalborg kommune	hhh-byraad@aalborg.dk
-----------------------	---------	-----------------	-----------------------

Aarhus

Anne Nygaard	Viceborgmester	Aarhus kommune	anne.nygaard@aarhus.dk
Camilla Fabricius	Formand for Teknisk Udvalg	Aarhus kommune	camilla.fabricius@aarhus.dk
Hans Skou	Byrådsmedlem	Aarhus kommune	hans.skou@aarhus.dk
Birte Mikkelsen	Borger i Viby	Aarhus	bnm@mail.tele.dk
Lars Nikolajsen	Viby Fællesråd	Aarhus	vibbeoglars@mail.dk
Anne Schmidt Andersen	Planchef	Aarhus kommune	ansa@aarhus.dk
Stephen Willacy	Stadsarkitekt	Aarhus kommune	stw@aarhus.dk
Karin Linneberg Bæk	Arkitekt/ teamleder	Aarhus kommune	klb@aarhus.dk
Rikke Edberg	Arkitekt	Aarhus kommune	re@aarhus.dk
Anders Boisen	Konsulent, Urban Innovation	Aarhus kommune	boiand@aarhus.dk
Michael Troelsen	Chefkonsulent, Urban Innovation	Aarhus kommune	mit@aarhus.dk



Eskilstuna

Arne Jonsson	Gruppledare Centerpartiet	Eskilstuna kommun	arne.johnson@eskilstuna.se
--------------	---------------------------	-------------------	----------------------------

Fredericia

Pernille Juel Petersen	Borger	Fredericia	juniespuff@live.dk
Evald Lauridsen	Borger	Fredericia	evald@fam-lauridsen.dk
Mogens Bak Hansen	Direktør for Vækst	Fredericia Kommune	mogens.bak.hansen@fredericia.dk
Louise Thaysen Raun	Planlægger	Fredericia Kommune	Louise.raun@fredericia.dk
Nanette Simonsen Rytter	Planlægger	Fredericia Kommune	nanette.rytter@fredericia.dk
Michael Nielsen	Planlægger	Fredericia Kommune	michael.nielsen@fredericia.dk
Ellen Marie Fonvig	Bæredygtigheds-konsulent	Fredericia Kommune	ellen.m.fonvig@fredericia.dk
Helle Neigaard	Planlægger	Fredericia Kommune	helle.neigaard@fredericia.dk
Martin Bach Sørensen	Chef Konsulent	Fredericia Kommune	martin.b.sorensen@fredericia.dk
Tabita Nyby	Leder	Fredericia Kommune	tabita.nyby@fredericia.dk
Susanne Lykkegaard Ryding	Konsulent	Fredericia Kommune	susanne.ryding@fredericia.dk

Fredriksberg

Brian Hansen Westerheim	Projektchef	Fredriksberg Kommune	brwe01@fredriksberg.dk
-------------------------	-------------	----------------------	------------------------

Lilleström

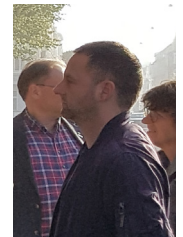
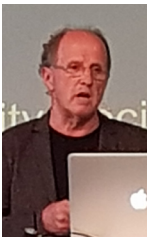
Boye Bjerkholt	Varaordfører	Skedsmo kommune	BoyBje@skedsmo.kommune.no
----------------	--------------	-----------------	---------------------------

Linköping

Birgitta Rydhagen	Kommunalråd, vice ordförande i kommunstyrelsen	Kommunstyrelsen Linköpings kommun	Birgitta.rydhagen@linkoping.se
Louise Holm	Medborgare	Linköping	Louise.holm@linkoping.se
Annica Carlstein	Medborgare	Linköping	annika@carlstein.org
Petter Källström	Medborgare	Linköping	petter.kallstrom@gmail.com
Christoffer Hernestig	Planarkitekt	Linköpings kommun	christoffer.petersson-hernevig@linkoping.se
Julia Appelgren	Översikts-planerare	Linköpings kommun	julia.appelgren@linkoping.se
Anna Bjärkmar	Utvecklingsstrateg	Linköpings kommun	Anna.bjarkmar@linkoping.se

Lund

Klas Svanberg	2:e vice ordförande Byggnadsnämnden i Lund	Lunds kommun	klas.svanberg@lund.se
Björn Abelson	Ordförande Byggnadsnämnden i Lund	Lunds kommun	bjorn.abelson@lund.se
Tesfom Solomo	Medborgare	Lund	tesfomsolomon@gmail.com
Emma Rosell	Medborgare	Lund	emmarosell2014@gmail.com
Cecilia Hansson	Översiktsplanechef	Lunds kommun	cecilia.hansson@lund.se
Marcus Horning	Stadsbyggnads-direktör	Lunds kommun	marcus.horning@lund.se



Malmö

Märta Stenevi	Kommunalråd	Malmö stad	marta.stenevi@malmo.se
Daniel Eklund	Planarkitekt	Malmö stad	daniel.eklund@malmo.se
Ulrika Signal	Arkitekt	Malmö stad	ulrika.signal@malmo.se
Asterios Tolikas	Arkitekt	Malmö stad	asterios.tolikas@malmo.se
Christer Larsson	Stadsbyggnadsdirektör	Malmö stad	christer.larsson@malmo.se
Philip Tanimura	Samhällsplanerare	Malmö stad	philip.tanimura@malmo.se
Magdalena Alevra	Arkitekt	Malmö stad	magdalena.alevra@malmo.se

Norrköping

Christian Widlund	1:a vice ordförande stadsplanerings-nämnden	Norrköping kommun	Christian.Widlund@centerpartiet.se
Senad Mutic	Ombudsman/ ledamot områdes-delegationen	Norrköping kommun	senad.mutic@socialdemokraterna.se
Helena Henriksson	Projektledare samverket/ Norrköpings fritidsgårdar	Norrköping kommun	Helena.k.henriksson@norrkoping.se
Veronica Höjjer	Strateg områdesutveckling	Norrköping kommun	veronica.hojjer@norrkoping.se
Sebastian Becker	Projektledare områdesutveckling	Norrköping kommun	sebastian.becker@norrkoping.se
Nina Lindahl	Ansvarig Start Up & Coffice	Norrköping science park	nina.lindahl@nosps.se
Julia Stenström	Planarkitekt/ projektledare	Norrköping kommun	julia.stenstrom@norrkoping.se
Linda Gärln	Planarkitekt	Norrköping kommun	linda.garlin@norrkoping.se
Karin Milles	Stadsarkitekt	Norrköping kommun	karin.milles@norrkoping.se
Dag Johansson	Samhällsbyggnadsstrateg	Norrköping kommun	dag.johansson@norrkoping.se
Linda Apelgren	Planarkitekt/ strateg	Norrköping kommun	linda.apelgren@norrkoping.se

Odense

Carsten Henriksen	Chef for Bystrategi	Odense kommune	che@odense.dk
Anna Birgitte Hjerrild	Konsulent	Odense kommune	anhbj@odense.dk

Roskilde			
Torben Jørgensen	Politiker og formand for Plan og teknikudvalget	Roskilde Kommune	torbenj@roskilde.dk
Peter Madsen	Politiker, medlem af Roskilde byråd	Roskilde Kommune	peterm@roskilde.dk
Anni Ehlers	Direktør for INSP	Roskilde Kommune	anni@insp.dk
Per Bro	Byggechef	Boligselskabet Sjælland	peb@bosj.dk
Dorte Harbo Andersen	Planchef, Plan og Udvikling	Roskilde Kommune	dorthaha@roskilde.dk
Martin Holgaard	Direktør By, Kultur og Miljø	Roskilde Kommune	martinho@roskilde.dk
STAVANGER			
Annamaria Gutierrez	Leder av kommunalstyret for Kultur og Idrett/ representant i Stavanger bystyre/ formannskap	Stavanger Kommune	annamaria.gutierrez@gmail.com
Terje Rønnevik	Representant Stavanger bystyre/ formannskap	Stavanger kommune	terje.ronnevik@gmail.com
Torshavn			
Mikael Viderø	Teknisk direktør	Tórshavns kommune	mikael@torshavn.fo
Eyð Strøm	Arkitekt	Tórshavns kommune	eyds@torshavn.fo
Sissal Fosaa	Byplanlægger	Tórshavns kommune	sissalf@torshavn.fo
Trondheim			
Ferhat Güven	Leder av byutviklings-komitèen	Trondheim kommune	ferhat.guven@trondheim.kommune.no
Pål H Haferkamp	Medborgare	Trondheim	Phhaferk@gmail.com
Kjersti Bjørnevik	Medborgare	Trondheim	Kjersti.bjornevik@gmail.com
Kristian Mjøen	Rådgiver	Trondheim kommune	kristian.mjoen@trondheim.kommune.no
Umeå			
Mikael Berglund	Byggnadsnämndens ordförande	Umeå kommun	mikael.berglund@umea.se
Johan Gammelgård	Tillväxtdirektör	Umeå kommun	johan.gammeldgard@umea.se
Malin Lagervall	Planeringschef	Umeå kommun	malin.lagervall@umea.se
Vasa			
Maria Backman	Utvecklingschef	Vasa Stad	maria.backman@vaasa.fi
NCN			
Hannah Wadman	Kanslichef	Nordic City Network	hannah.wadman@malmo.se
Per Riisom	Direktör	Nordic City Network	riisomcity@gmail.com
Uffe Steiner Jensen	Politisk rådgivare	Nordic City Network	uffesteinerjensen@gmail.com
Henrik Poulsen	Utredare och kommunikatör	Nordic City Network	hauspoul@hotmail.com
Louise Kielgast	Associate	Gehl architects	louise@gehlpeople.com
Jerry Lanka	Praktikant	Nordic City Network	jerry.lanka@malmo.se
Eva Engquist	Seniorkonsult	Arc AB	eva.engquist@mah.se
Föreläsare			
Johannes Lundsryd	Borgmästare	Middelfart kommun	strategiogide@gmail.com
Mette Bock	Kultur- og kirkeminister	Kulturministeriet	km@km.dk
Alice Bah Kuhnke	Kultur- och demokratiminister	Kultur-departementet	kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se
Guro Voss Gabrielsen	Utredningsleder	Det norske kommunal- og moderniserings-departementet	Guro-Voss.Gabrielsen@kmd.dep.no
Helle Søholt	Founding Partner & CEO	Gehl	Helle@gehlarchitects.dk
Frank E Andersen	Kommunaldirektör	Gentofte kommun	FEA@Gentofte.dk
Lene Andersen	Författare		andersen@nextscandinavia.com
Lars Qvordrup	Professor	DPU	lq@edu.au.dk



LEDEREN

Aarhus stillede generøst de bedst tænkelige rammer og program til rådighed for os og sammen med et ambitiøst program var det med til at sikre, at Det Nordiske Folkemøde i Aarhus derfor blev et af de mest succesfulde arrangement i rækken af konferencer.

Hvorfor det?

Fordi Folkemødet på én gang blev et højdepunkt for NCN's mangeårige anstrengelser og ambitioner og samtidig er et stærkt udgangspunkt for de næste års initiativer og visioner: Verdensudstillingen af nordisk bykultur og byer i 2020.

Og fordi netværket har vist sig at være stærkt og sejt, engageret og kreativt, flittigt og fremsynet.

Vi har uden tvivl det stærkeste nordiske netværk om by- og samfundsudvikling i disse år.

NCN ønsker som bekendt at bidrage til at skabe et bredt og mangfoldigt folkeligt engagement og et stærkt politisk lederskab i nordisk byudvikling. Forenet gennem et transparent og inkluderende urbant demokrati og samskabelse mellem alle borgere, politikere og embedsmænd. Vi mener, at et stærkt og selvstændigt civilsamfund med aktive og ansvarsbevidste borgere er en garanti og forudsætning for at udvikle velfærdssamfundet. Og at byudvikling er et stærkt redskab til at opbygge og videreudvikle samfundet på.

Folkemødet lagde en solid platform for det videre arbejde.

For det første som følge af en bred deltagelse blandt andet af de såkaldte 'guldzoner', dvs. ligeværdigt samarbejde mellem borgere, politikere og embedsmænd.

For det andet, fordi de forskellige dialoger og resultater ved konferencen vil kunne understøtte hinanden fremover.

SAMSKABELSE.

Folkemødet havde et fokus på borgerne og byudviklingen i nordiske byer. Folkemødet og deltagerne testede således samskabelse som en metode og samarbejdsform. Vi tror på, at samskabelse skal udbredes og anvendes i medlemsbyerne i form af nye lokale guldzoner.

POLITISK LEDERSKAB.

Der er en indbyrdes vigtig sammenhæng mellem samskabelse og et stærkt politisk lederskab.

Forum for politiske ledere i NCN afholdt et politisk topmøde, hvor der blev udarbejdet 'en fælles politisk vision for nordiske byer'. Den er i første omgang vejledende for NCN's aktiviteter, blandt andet i forhold til Nordic City Lab og Verdensudstillingen.

Den fælles vision er naturligvis ikke bindende for kommunerne, men forhåbentlig til inspiration.

Vi anser det for et mægtigt fremskridt, at vi nu har en fælles vision, som der er bred politisk opbakning til.

BYPOLITIK.

NCN ønsker at opnå indflydelse på regeringernes bypolitik. Folkemødet blev derfor indledt med foredrag og fælles debat om bypolitik af og med kulturministrene fra Sverige og Danmark, Alice Bah Kunhke og Mette Bock samt af borgmester i Middelfart, Johannes Lundsryd.

Det var meget inspirerende og viste klart, at der var interesse for NCN's arbejde og ambitioner også på regeringsniveau. Begge ministre og borgmesteren talte varmt for samskabelse og fællesskabelse på lokalt niveau.

BYUDSTILLING I AARHUS.

Folkemødet bød også på en fantastisk byvandring gennem kulturhovedstaden Aarhus. Et inspirerende eksempel på, hvordan - og hvad - man kan udstille i sin by. Særligt bekræftede byvandringen, at ideen er rigtig og bæredygtig. At man derved får viden om og indsigt i sin by/bykultur, som man måske ikke på forhånd har.

PILOTPROJEKTER: BYGUIDES.

Folkemødet blev afsluttet med forelæggelse af tre pilotprojekter, hvor tre byer: Aarhus, Malmø og Norrköping, forelagde deres forsøg og overvejelser.

Tre forskellige måder og koncepter, der viste den metodefrihed, der må være tilstede, de forskellige budskaber der kan være og de redskaber man kan anvende. De tre præsentationer inspirerede og animerede til ivrige og engagerede diskussioner i de efterfølgende workshops, hvor medlemsbyerne drøftede, hvordan deres egen bygguide eventuelt kunne komme til at se ud.

For arrangørerne virkede det, som om byerne tog ideerne om samskabelse, guldzoner, cityguides og byudstillinger til sig som spændende og relevante emner at arbejde videre med ide kommende år

Nu ser vi frem til de kommende tre års samarbejde og udvikling i NCN, frem mod Verdensudstillingen i 2020.

EN BYVANDRING I ROSKILDE 2042

Da resten af verden for 25 år siden kastede sig ind i den digitale transformation, tog den politiske ledelse i Roskilde en modig beslutning om at gå mere den anden vej. Byrådet besluttede at satse på mennesker mere end teknologi. I Roskilde skulle vi forandre verden ved at mødes i virkeligheden. Vi ville skabe noget sammen, der kunne ses, høres og mærkes – også uden internetforbindelse og virtual reality-briller.

Byens særlige styrkeposition var civilsamfundet med den store Roskilde Festival, de mange foreninger og engagerede borgere. Det skulle have bedre vilkår og sættes fri for at skabe mere liv og fællesskab i lokalsamfundet. Civilsamfund, kommune, erhvervsliv, forskning og uddannelse ville man bringe tættere sammen. Visionen var at lave nyskabende sammenkoblinger, der kunne bidrage til mere velfærd, vækst og viden. Byens rum blev talt om som steder, der kunne samle og som åbne platforme for demokratisk dannelse, leg, læring og nye løsninger. Den nu berømte unge borgmester formulerede det som det frie, forbundne og alle tiders Roskilde. Hun sagde: Her er byen - den er jeres, tag den og tag sammen vare på den!

Dette valg præger sammen med mange års stor tilflytning den by, vi vandrer igennem i 2042. I modsætning til mange andre byer er der mennesker på gaden her. Mange forskellige mennesker. Det er en by i social balance. De kender og hilser på hinanden. De taler sammen. De slår sig ned på byens bænke og bruger dens sociale rum både ude og inde som steder at mødes. Deres større kendskab og tillid til hinanden præger deres adfærd. De tør noget. De skaber selv alle mulige aktiviteter og er gerne med i andres, der bliver til på tværs af aktører. Her er liv i gaden. Det er let at skabe. Mennesker kender og har adgang til hinandens ressourcer som de kombinerer på nye midlertidige måder hele tiden. Det er en by i bevægelse. Her bliver besøgende til borgere og borgere til samskabende brugere af byen. Mennesker i byen har glemt, hvordan det var, da torvemesteren bestemte over torvet, kommunen passede blomsterbedene og alt lå stille efter kl. 18. I dag er byen deres og fælles. De bruger derfor mere tid i den og på den.

Når vi går gennem byen, så ser den bortset fra nye boliger næsten ud som den gjorde for 25 år siden. Støjen fra biler og busser er væk, men her er de samme fine gamle bygninger og gode butikker. Det er ikke byen, men brugen af byen, der har forandret sig. Det er byen brugt som metode til at forme et nyt fællesskab, det frie, forbindende og til alle tider.



INSP FOR INSPIRATION

Alligevel fik mange af deltagerne et nyt eksempel, da Anni Ehlers fra projektet ”INSP” i Roskilde fortalte sin historie.

DRØMMEN

I 8 år havde hun været bosat i Roskilde, pendlet hver dag til København på arbejde, ressourcestærk familie, tilflytter med mange jern i ilden men uden at være integreret i lokalsamfundet.

Men foran den store imponerende ”Orange Scene” på en af byens Roskildefestivaller – den måske største musikfestival i Europa - fik hun en sommer for nogle år siden en for så vidt simpel idé, næsten en lille åbenbaring: hun ville finde sammen med nogle andre, hun ville høre til et sted uden for familien og skabe noget sammen med nogle andre lokale.

Ideen formede sig parallelt med, at store dele af den vestlige Verden, således også Roskilde, blev ramt af finanskrisen. Byens største bank i mere end 100 år Roskilde Bank krakkede. Flere tusinde Roskildeborgere med pensionsopsparing i bankens aktier kunne vinke farvel til deres kapitalindskud og forrentning, som de sikkert havde drømt skulle forsøde deres tilværelse.

Roskildehistorien blev i virkeligheden én ud af en række tilsvarende, hvor lokale pengeinstitutter med stærk lokal forankring enten måtte gå konkurs eller lade sig opsluge af større og mere velpolstrede konkurrenter.

Men historien fra Roskilde rejste det meget grundlæggende næsten eksistentielle spørgsmål for Anni Ehlers og de første 4-5, hun havde fået kontakt med, der havde samme ønske som hende selv; nemlig hvor robust er i grunden et lokalsamfunds beredskab, hvis det virkelig rammes af en krise?

ET FÆLLESSKAB UDEN ETIKET!

Det underbyggede ideen om at skabe et fællesskab, for jo flere, der kan skabe noget for hinanden, jo flere har det godt, og jo flere indtægter og færre udgifter får byen ud af det.



Skitsen til fællesskabet "Inspiratoriet" så langsomt dagens lys, men hvad var det i grunden? Et "social space" – en hybrid uden fastlagt strategi, uden bestemt indhold, uden faste rammer, uden definerede målgrupper.

Kan man arbejde med et projekt, der slet ikke kan tildeles en eller anden etiket?

Flere forskellige aktører og interesser blev kontaktet af de første aktive: "en god idé, men vi forstår den ikke" var ofte svaret.

Måske ved skæbnens mellemkomst blev en gammel bygning pludselig ledig, og Inspiratoriet kunne flytte fra idestadiet til også at høre fysisk til et sted.

Hvilken betydning, det har haft, kan i dag være svært at afgøre, men selve grundideen holdt man imidlertid fast i. Det skulle være et "rum" uden et på forhånd fast defineret formål – et indgangsparti til civilsamfundet i Roskilde. Alle skal i princippet kunne gå ind – også de, der ikke lige bor i Roskilde - for en by er for alle, der kommer til byen i en kortere el-

ler længere periode. Filosofien er at holde fast i det fælleskabende, det faciliterende og det uforudsigelige. Der skal ikke være en på forhånd designet løsning på, hvad stedet kan involvere sig i. Man skal hele tiden bidrage til at øge mængden af mulige udfald!

Anni Ehlers "Alle havde i begyndelsen utroligt svært ved at skulle forholde sig til et fællesskab, der ikke have en på forhånd fast defineret opgave eller målgruppe. Stedet blev udviklet af dem, der indgik i fællesskabet, og det skal der fortsat være plads til.

FRA RAMMER TIL INDHOLD

Fra den tidligere periode til i dag er der sket, hvad man vel nok kan kalde en organisatorisk udvikling: Den første intuitive samling af få stærke aktive gik over en foreningsdannelse til i dag at være en socialøkonomisk virksomhed med mere end 1000 brugere, 16 medarbejdere og 200 frivillige.



Men intet kommer af sig selv. Anni Ehlers er skarp på, at INSP ikke var nået dertil uden stærke, velfungerende aktivister, der også har ressourcer og formåen i øvrigt til at tage dialogen med alle interesser herunder kommunen, investorer andre foreninger m.m.

I dag visiterer eksempelvis Roskilde socialpsykiatri mange unge mennesker til stedet, der af de sårbare unge ofte får skudmålet "Vi kan godt mærke, at I ikke er fra kommunen og heller ikke er pædagoger"

Som Anni Ehlers udtrykte det: vi opererer med to slags tanke-systemer: rum og organisering, og hvordan vi kan skabe en sammenhæng mellem disse to størrelser. På den ene side skal vi være åbne, men vi skal samtidig kunne organisere og facilitere, tage højde for økonomi, politik og alle mulige praktiske aftaler, der også er en del af helheden.

Professor Jakob Torfing fra RUC, der forsker i civilsamfund og lokaldemokrati har udtrykt det på den måde: Vi kan være på vej samme sted hen, men ofte i forskelligt tempo.

Man kan også udtrykke det i proportionalitet, at et aktivt og velfungerende civilsamfund skal kunne bevæge sig fra en overførsel af viden og ideer fra størrelse 1:1 til måske 1:1000, og det interessante er måske, om der på tværs af alle de mange eksempler, vi kan opvise om samskabelse, også er nogle generiske træk, hvor vi kan lære af hinanden og overføre erfaringer fra et sted, en situation til en anden?

Skalering handler således om kompleksitet, fordi den fører til, at én ide måske fostret af én person eller nogle få skal finde forståelse hos en bred vifte af aktører, hvis den skal føres ud i livet. At ideer kan overføres mellem organisationer, der i princippet ligner hinanden, handler imidlertid ikke om kompleksitet men snarere om mental omstilling,

EN BYVANDRING I AARHUS 2042



Aarhus er vokset til en by med lidt over 400.000 mennesker, og det kan ses på byens profil. Byen er vokset i højden og blevet mere kompakt. Man kalder den byen med de 100 tårne. Den er også kendt som en by med mange forskelligartede bydele, der har hver sin helt særlige identitet. Samtidig med at byen vokser befolkningsmæssigt, er der mange flere mennesker på gaderne og i byrummene. Demokrati og velfærd har skabt en by, som er meget mere centreret om mennesker og liveability.

Tre vigtige tendenser har efterhånden ført til, at byen er blevet grønnere, mere blå og med en større grad af lokalt forankrede fællesskaber og bydele.

MÅLRETTET KLIMATILPASNING

I takt med behovet for og udfordringen med klimatilpasning er der færre private biler på vejene. Ved at kombinere førerløse, fossilfrie biler og en øget lokalt forankret deleøkonomi er der opstået nem adgang til fleksible muligheder for offentlig transport. Dette har betydet, at byen er blevet lugtfri, og at der er opstået en stilhed i det offentlige rum, hvor

man kan høre fugle synge og mennesker tale sammen.

Kombinationen af et mindskende behov for asfaltveje og stigende mængder af koncentreret regnvand har gjort det muligt at håndtere vand mere lokalt ved at transformere vejnettet til et virvar af skovstier, boulevarder, nyttehaver, grønne og blå cykelstier, rekreative opholdsarealer med sportsaktiviteter, legepladser m.m. Naturen er flyttet ind i byen, som er blevet meget mere liveable. Ligeledes har den forhøjede vandstand langs kysterne og hyppigere stormvejrvarsler fremkaldt omfattende anlægsinvesteringer langs Aarhus' kystlinje og de indre havnearealer for at beskytte ejendomme mod oversvømmelse.

BEBOERDEMOKRATI OG NYE FÆLLESSKABER

Kontorfællesskaber er forbundet i iCloud, men for at dække behovet for at være fysisk sammen, er der opstået særlige steder med overdækkede gaderum. Klimaet er så uforudsigeligt, at man har indrettet flere forskellige typer af overdækkede mødesteder, som er blevet nye grønne

klimaoaser. Store fællesarealer i flere niveauer, hvor folk fra alle typer af virksomheder sidder sammen, er blevet en slags smeltedigel af forskellige kulturer. Forholdet mellem arbejde og fritid er blevet mere nuanceret.

Der er opstået en ny form for byrums- og bygningstypologi med flere muligheder for at dyrke fællesskaber. Med inspiration fra andelsbevægelsen er der udviklet nye omfattende medborgerskabsplatforme, hvor medborgerskabspolitikker, virksomhedsfællesskaber, interessefællesskaber, lokalfællesskaber med veludviklet deleøkonomi og deltager- og borgerbudgetter er kommet højest på dagsordenen.

Det store antal af +55-årige, der præger bybilledet, har bevirket, at denne aldersgruppe har fået endnu flere muligheder for at bosætte sig i nye kvarterer med fællesskaber i den indre by.

Efter en lang periode, hvor folk købte de allerfleste varer online, har de handlende ændret adfærd og efterspørger nu igen lokale butikker for at få personlig betje-

STUDERENDE VISER VEJEN

ning og for samtidig at få en kulturoplevelse. Indbyggerne i Aarhus vil hinanden mere, de bor i bydele, som passer bedre til deres livsfilosofi, og opsøger steder i byen på meget mere individuelle måder. Folk vil have noget, som passer til dem.

NYE BYDELE OG GENTÆNKNING AF GAMLE

De mange forskelligartede bydele er bundet sammen med god offentlig transport med busser og letbaner, som er gratis. Med inspiration fra Uber og private transportmodeller fra byer som Mexico City er der udviklet et helt netværk af fleksible minibusser, som forbinder hele byen.

Bydelene Lisbjerg og Nye har opnået en nærmest kultagtig status som nogle af de mest bæredygtige boligområder i Danmark. Folk strømmer dertil for at leve et liv, hvor der er en klar grundfortælling om et grønt og økologiske livssyn. Byerne er nærmest bilfrie på grund af letbanen og der er gode cykelforbindelser. En sund bygningskultur med cirkulære byggesystemer har medført, at folk ikke behøver at bekymre sig om bygningsvedligeholdelse og huslån. Det hele er tænkt ind fra starten, hvor ens bolig opleves mere som en levende organisme.

Aarhus Vest er blevet til et af Aarhus' mest hippe og attraktive bydele med en høj grad af mangfoldighed og blandet befolkningssammensætning med over 80 forskellige nationaliteter. Der bor knap 15.000 mennesker, hvor ca. 50% er af anden etnisk baggrund.

Aarhus nærmer sig i 2042 målet om at være en god by for alle. Mangfoldighed og inspirerende bymiljøer har bevirket, at Aarhus er blevet en foregangsby inden for liveability og mobilitet – og mange af FN's 17 verdensmål vedr. bæredygtige fokusområder er blevet indfriet.



Forud for det nordiske folkemøde havde en række internationale arkitekter netop drøftet, hvordan vores arkitektur kan være med til at løse fremtidige urbane udfordringer, og i en af byens parker, Vennelystparken, har 140 studerende udstillet bidrag til samfundsdebatten om klimaforandringer og landsbydød under overskriften "architecture moves". I Sydhavnen har en række borgere under initiativet "Rethink Activism" igangsat aktiviteter med fokus på aktivisme og social motivation. Også en af NCNs gode

samarbejdspartnere; nemlig Academy of Urbanism afholdt seminar samtidig med det nordiske folkemøde, foruden en række deltagere i et EU-finansieret URBACT-projekt, der bl.a. handler om inklusion og samskabelse, der også gæster byen.

Et mylder af kreative og vidende kræfter alle med fokus rettet på, hvordan vores byer kan klare fremtidens udfordringer i tråd med kulturhovedstadens diktum "Rethink".



5 skarpe til Mårta

I en tid, hvor civilsamhället buldrer frem, er der vel en reel risiko for, at de valgte politikere reelt bliver frataget magt, fordi De civile fællesskaber selv vil og kan løfte opgaver. Hvordan ser du politikernes rolle i de kommende år på den baggrund?

Jag ser det inte som ett problem att civilsamhället tar en aktiv roll i samhällsbyggandet, tvärtom. Civilsamhällets engagemang är något vi ska ta tillvara. Men den representativa demokratin har även fortsatt en viktig roll i att fördela våra gemensamma resurser så att de kommer alla till del, även till dem som inte har möjlighet och förmåga att göra sin röst hörd. En oerhört viktig roll är också att stärka dem som är röstsvagare, så att alla får möjlighet att delta i ett aktivt civilsamhälle.

Måske er det ikke slået helt igennem i Norden endnu, men det repræsentative demokrati er vel under pres? Færre og færre borgere er medlemmer af et politisk parti, og valgdeltagelsen er mange steder i Europa aftagende, enkelte steder decideret faldende! Hvad er modtrækket? Et stærkere civilsamfund eller en stærkere lokal centralisering af magten til fordel for de folkevalgte?

Jag ser inget motsatsförhållande mellan ett starkt civilsamhälle och en representativ demokrati, det är fel att sätta dem som motpoler till varandra. Istället bör de verka i symbios och ge näring till varandra. Vi ser att medlemskapet i partierna minskar, precis som medlemskapen i andra typer av föreningar. Röstdeltagandet i Norden är dock fortsatt högt, så engagemanget för att delta i demokratiska processer verkar inte minska. Snarare skulle jag säga att den politiska debatten är starkare och bredare än på länge. Jag tror inte att den representativa demokratin är hotad, däremot tror jag att människors samhällsengagemang tar sig nya organisationsformer parallellt, och det ser jag som enbart positivt.

I Danmark har vi netop overstået en kommunal valgkamp, og de fleste har svært ved at se forskel på partierne. Alle vil gerne være bæredygtige og bevare velfærden for børn og ældre. Er lokalpolitikken i Norden på vej til at blive kvalt i konsensus eller findes der fortsat politiske skillelinier af virkelig betydning?

Ja, det finns politiska skiljelinjer som är viktiga, men det är också tydligt att när politisk oenighet blir ett självändamål så ökar polariseringen. Enighet i grundläggande frågor är inte dåligt, det är tvärtom en förutsättning för stabilitet. Pressen på partierna att skapa konflikt sinsemellan har drivit fram en otroligt polariserad och förenklad debatt, det tror jag på sikt är det verkliga hotet mot demokratin. När demoniseringen av motståndaren blir viktigare än att hitta lösningar på problem och förankra dessa brett så sliter vi i samhällsväven och blir sårbarare för extrema krafter. Klyftorna ökar inte bara ekonomiskt utan också i vår syn på världen, och det är oroväckande i ett samhälle som skulle behöva arbeta för inkludering och acceptans istället.

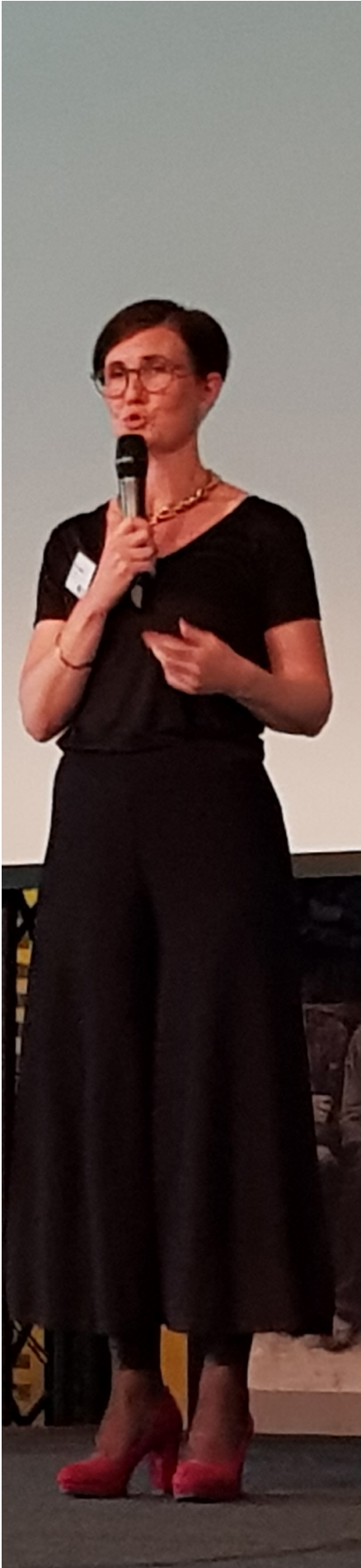
En af de helt store udfordringer i fremtiden bliver integrationen af mennesker med en helt anden etnisk og kulturel baggrund og dermed sikre forståelsen for demokratiet ikke blot som et formelt system men som et tankesæt, der ligger til grund for den måde, vi indretter samfundet på. Hvordan ser du politikernes særlige muligheder og eventuelle begrænsninger i det lys?

Jag tror att det handlar om att ingå i sammanhang. Fler behöver ett naturligt sammanhang att möta våra demokratiska värderingar i. På arbetsplatser och i mötet med andra formas våra värderingar, därför är ett sammanhang och att ha en uppgift i samhället så viktigt för alla vuxna som kommer till våra samhällen. Men framför allt handlar det om skolan, och skolans demokratiska uppgift. De

barn och unga som går i skolan behöver tränas i självständigt tänkande, i demokratis grundvärderingar och i allas lika rätt.

Konsekvensen af ovennævnte "konsensusidentitet", som lokal politik måske er på vej til at antage, kan også føre til, at der ikke kan skabes det fornødne mod til at skabe mere gennemgribende reformer selv dér, hvor det måtte være påkrævet, f.eks. på miljøområdet. Du tilhører selv et miljøparti, hvordan ser du f.eks., at man kan skabe en langt større viden om og forståelse for, at vi skal ændre vores levevis ret radikalt, Hvis vi skal nå at modvirke virkningen af nogle af de klimaforandringer, som uværgelig vil komme til os.

Min uppfattning är att de allra flesta är medvetna om och har nödvändig kunskap om vad som krävs för att möta klimatförändringarna. Däremot väljer man att inte ta de beslut som behövs, av vana och bekvämlighet. Jag tror inte man kan tvinga på ett samhälle en livsstilsrevolution, istället behöver samhällets alla verktyg arbeta mot tydliga mål inom miljöområdet som en av hållbarheterna. Alla marknader och samhällssystem är riggade för att styra mot olika effekter. Våra måste riggas om för att styra mot lägre utsläpp och mindre gifter i vardagen. Vi måste alltså göra det lätt att göra rätt och attraktivt att leva miljösnålt. Varaktig förändring sker genom lust, inte genom hot.



MÄRTA STENEVI – Kommunalråd for Miljøpartiet de Grøne i Malmø med ansvar for byudvikling og siden I år også bestyrelsesformand for Medeon Science Park and Incubator. Märtha er uddannet fra Lunds universitet i medier og litteratur og har tidligere også været 1. viceformand i regionsstyrelsen for Skåne. Inden den politiske karriere tog fart i Malmø bestred Märtha Stenevi en række lederstillinger i det private erhvervsliv. Hun er tillige partiets viceformand i Skåne.

FRA TRIPLE HELIX TIL PENTA HELIX

I optakten til den efterfølgende debat kunne Malmøs viceborgmester Märtha Stenevi konstatere, at vi overordnet set, er på vej fra den traditionelle triple helix model til en mere kompleks penta helix model med flere lokale aktører, hvis mål og interesser konstant kan være i spil og under forandring

Men dilemmaerne er der naturligvis over alt. Når den svenske kulturminister var begejstret for Olafur Elisassons store værk "your rainbow" på toppen af det nye kunstmuseum AROS, så kunne hendes danske kollega drilsk spørge: ville dette imponante kunst- og bygningsværk, der er blevet tilført AROS, også være blevet til noget, hvis man havde spurgt borgerne først – og man kunne føje til, hvis de også skulle prioritere mellem kunst eller flere ressourcer til ældrepleje?

Måske vil flertallet alligevel bifalde den svenske kulturministers opfordring til, at

vi langt mere bevidst skal bruge kunsten i skabelsen af spændende byrum og som redskab til større samskabelse, men det er samtidig en gordisk knude, at der aldrig vil være enighed om, hvilken kunst. Her skal der træffes beslutninger i kompetente forsamlinger af mennesker, der enten har fået et politisk mandat, eller på anden vis har beslutningskraft til at foretage en handling, der enten kan blive populær og accepteret eller det modsatte.

Lige netop denne diskussion trækker i øvrigt en interessant tråd tilbage til seminaret i Århus forrige år, hvor kulturugens daværende leder Jens Folmer Jepsen måtte slå fast om rækkevidden af demokratisering af beslutninger om og indflydelse på ambitiøse kulturprojekter: "det er ikke nok, at nogen synes, at noget er godt"!



DET POLITISKE FOR



INDLEDNINGEN

Nordic City Network har gennem de senere år arbejdet meget bevidst med at skabe en ramme for politiske diskussioner mellem medlemsbyernes repræsentative politikere. NCN's politiske rådgiver, fhv. borgmester Uffe Steiner Jensen har stået i spidsen for mobiliseringen og formuleringen af de hovedproblemstillinger, der indgår i dette arbejde.

Den foreløbige kulmination var et såkaldt "politisk topmøde", der blev afholdt i februar måned i København og blev ledet af kommunalråd Märta Stenevi fra Malmø, der igen havde taget roret her i Århus for at nå frem til en form for fælles nordisk vision for den politiske dialog i de kommende år.

Efter en livlig debat i grupper og plenum nåede de politiske deltagere frem til en vision i syv slagkraftige punkter.

De kan læses i deres helhed andetsteds på NCN's hjemmeside.



DEBAT OG EKSPERIMENTER

Som det blev understreget ikke mindst af NCN's formand Christer Larson, er den politiske vision ikke et normativt papir. NCN skal fungere som en blanding af en tænketank og et forum for udveksling af ideer og erfaringer – det skal have eksperimentets og debattens præg over sig. NCN arbejder på en særlig måde ved, at vi over tid kredser om en række temaer og udfordringer med afsæt i den hverdag, som medlemsbyerne repræsenterer. Derfor afholder NCN også årligt seminarer rundt omkring i medlemsbyerne, hvor lokale projekter, planer og visioner drøftes og løftes ind i en større og mere teoretisk sammenhæng.

Det politiske charter er et forsøg på at favne en vifte af de emner og udfordringer, som NCN vil have fokus på frem til 2020 bl.a. i tilknytning til dialogen med Nordisk Ministerråds forskningsenhed Nordregio og Nordic Innovation.

Og ganske vist kan de syv punkter i det politiske charter stå alene hver for sig, men som NCN's direktør Per Riisom understregede, så er det vigtige, hvordan blomsterne i buketten kan hænge sammen. Og diskussionen blandt politikerne understregede, at der på kryds og tværs mellem disse emner er et meget stort antal af mulige sammenhænge. F.eks. sammenhængen mellem byrum og sundhed, mellem innovation og bæredygtighed eller mellem integration og velfærd etc. Det kunne her være fristende at vende tilbage til et langt tidligere ministerindlæg på et NCN-seminar i 2012, hvor den daværende danske miljøminister Ida Auken anbefalede, at man i langt højere grad havde fokus på tværgående sammenhænge i den konkrete planlægning, og som hun gav som eksempel: grønne områder har både noget med livskvalitet, sundhed og bedre miljø at gøre - cykelstier med trafik, natur og sundhed o.s.v. Naturligvis er det ikke tilstrækkeligt at kunne definere disse sammenhænge i retrospektivt perspektiv. De skal kortlægges og diskuteres allerede, mens et projekt befinder sig på skitseplan.



Samskabelsen og demokratiet



Med tre toppolitikere kan man altid frygte, at der er bliver en vis overvægt af gode intentioner udtrykt gennem varme ord og gode hensigter, men det blev ikke kun ved det lørdag eftermiddag, hvor hovedoverskriften var sammenhængen mellem kultur, byudvikling og samskabelse.

To kulturministre og en forfatter, netop nyslået borgmester i Middelfart eller to socialdemokrater og en liberal. Alice Bah Kuhnke, socialdemokrat, svensk minister for kultur – og demokrati, Mette Bock, dansk kulturminister siden 2015 repræsenterende et af Danmarks nyeste partier; nemlig Liberal Alliance udgjorde et livligt diskussionsforum sammen med Middelfarts nye socialdemokratiske borgmester, idehistorikeren og forfatteren Johannes Lundsfryd, der leverede optakten.



Dilemmaer og udfordringer i det politiske lederskab

Dilemmaet er, at det politiske lederskab og modet til at se langt og handle derefter ofte kan være i konflikt med mere kort- og snævertsynede interesser i lokalsamfundet. Som Alice Bah Kuhnke klart eksemplificerede det: skal vi eksempelvis efterkomme et aktuelt ønske om at renovere lejlighedskomplekser med ekstra vaskefaciliteter, fordi indvandrerkvinder vasker meget - og derigennem fastholde et set med vore øjne traditionsbundet og umoderne kvindesyn?

Det er den form for udfordringer, der hele tiden dukker op, og som ikke mindst bliver mejslet ud, når det drejer sig om

vores parallelsamfund – at give lov til at bevare særpræg og kulturel forskellighed samtidig med ønsket om at modernisere småfeudalistiske livs- og praksisformer hos mennesker med en anden kulturbaggrund.

En anden udfordring ligger i de frie initiativer, f.eks. etableringen af en friskole, som det i disse år sker overalt i Danmark som følge af både kommunalreformen i 2007 og en nylig skolereform. Begejstring og virkelyst mobiliseres, men fagligt set kan man jo - hvad en liberalistisk sindet dansk kulturminister måske nødtvunget måtte konstatere - risikere,

at det bliver en ringere skolegang, end hvis børnene var blevet tvunget til at gå i en af kommunens skoler.

Der er hele tiden potentielle konfliktflader i spillet mellem styringsmekanismerne og samskabelsesprocesserne. Der er ingen "one best way" til at løse dem, men den eneste måde at håndtere dem på er gennem åbenhed. Hvis ikke dilemmaer og konflikter ansueliggøres og synliggøres, risikerer samskabelsen at ende som "gammel vin på nye flaskor". Eller "business as usual" i en lidt ny indpakning.

OPFORDRING TIL TO MINISTRE OG EN SÆRLIG VELKOMST TIL FÆRØERNE

I sin velkomst til folkemødet gav NCN's formand Christer Larson et direkte råd til de to kulturministre: brug os gerne i arbejdet med at styrke demokratiet og byudviklingen. Byernes fremtid, kulturens enorme betydning og fornyelsen af demokratiet hænger tæt sammen, og NCN har fokus på denne sammenhæng i alt sit arbejde.

Ud over at byde alle deltagere og gæster velkomne var der denne gang en særlig velkomst til deltagere fra Færøernes hovedstad Thorshavn. Faktisk er det ikke helt første gang, at Nordatlanten tager del i NCN's aktiviteter. I de første år af netværkets virke deltog faktisk også Reykjavik i NCN.

Urbaniseringen på Færøerne afspejler naturligvis befolkningens størrelse, den særegne geografi med ikke mindre end 18 øer og tilsvarende små samfund, men til gengæld har Færøerne meget stærke traditioner og evner inden for to af de aspekter, som gentagne gange bliver drøftet her på Folkemødet i Århus; nemlig evnen til samskabelse og evnen til at udnytte en stærk bevidsthed om kulturens og historiens betydning for den nutidige udvikling og identitetsfølelse i et samfund.



MUNICIPALISME: DET DEMOKRATISKE BYSAMFUND

'Bystaten Danmark' – sådan lød overskriften på forsiden af den danske avis Weekendavisen i november. *"København til Kruså. Danmark skal i fremtiden tænkes som en bystat med hovedstaden som kraftcenter, ... Vore konkurrenter bliver alligevel andre bystater som London, Berlin og Stockholm."* Sloganet *'borgmestrene burde regere verden'* har gjort den amerikanske politiske teoretiker Benjamin Barber berømt.

Desværre er disse opfattelser baseret på bykonkurrence og konkurrencestatens idé om at by og land er rammevilkår for en 'nødvendighedens økonomiske politik'. Uanset dette er der noget reelt uforløst over byernes status i forhold til nationalstaten og de overstatslige politiske og økonomiske magtstrømme.

Det er jo på kommunens og regionens territorium, at samfundet er konkret. Det er stedet for vores hverdag, historie, økologi og samfund. Nationalstaten som politisk niveau har en mere abstrakt form. Vi befinder os derfor i et vadested der kalder på systemiske ændringer i de grundlæggende demokratiske strukturer og koncepter for urbanisering. Som jeg har udtrykt det i min bog – *Byer i Opbrud: om det anti-fælles, det fælles og det næste samfund: "Magten siver ud af byernes og kommunernes demokratiske rum i en situation, hvor netop behovet for borgernes selvbestemmelse over deres territorium nok aldrig har været større. Alternativet er apati eller drømme."*

OMFORDELING AF MAGT

I Barcelona sker der interessante ting. Ud af bevægelsen PAH, der kæmper mod udsættelser af folk fra deres bolig. Mens der er 3,5 mio. tomme boliger i Spanien blev der alene i Catalonien sat 70.000 husstande på gaden. PAH vandt udbredt sympati

Sammen med folk fra de urbane bevægelser der kæmpede for de unges eller ældres vilkår, jobs m.v., blev der dannet en politisk byplatform Barcelona en Comú (BComú) – Barcelona i fællesskab – der stillede op til byrådsvalget i Maj 2015. Det bemærkelsesværdige som fangede min nysgerrighed var den måde BComú's program blev til på. Platformen organiserede kvartermøder på pladser rundt om i byen. Her drøftede borgerne, hvad der her var de mest påtrængende spørgsmål i deres hverdag i deres kvarter. De mange ønsker og forslag blev vævet sammen til et program.

BComú vandt 11 ud af de 41 pladser i byrådet. Det var nok til at få borgmesterposten samt de 5 viceborgmestre. **Ada Colau**, der havde været talskvinden for PAH, blev borgmester. Noget lignende skete i flere andre byer som Madrid, Valencia, A Coruna, Zaragoza, Malaga og Cadiz, som også kalder sig *rebelbyer*.

BComú har brudt med den traditionelle måde at opfatte og styre byer på. *"Vi lever i en ekstraordinær tid der kræver modige og kreative beslutninger. Hvis vi er i stand til at forestille os en anderledes by, så har vi også kraften til at transformere den,"* som Ada Colau udtrykker det. Næsten som et ekko fra arkitekten R. Buckminster Fuller: *"Du vil aldrig forandre tingenes tilstand ved at kæmpe mod den eksisterende realitet. For at forandre noget, så skab en ny model, der gør den eksisterende forældet"*.

MUNICIPALISME

BComú bruger begrebet *municipalisme*. Først og fremmest handler det om en radikal demokratisering af byen/kommunen. Som de siger: *'vi vil ikke blot fordele ressourcer, vi vil omfordele magten'* Det er en demokratisering med nærhed, *horisontalitet og direkte demokrati* som nøgleord.

Her er kvarterforsamlingerne essentielle for at udfolde det, de kalder 'den kollektive intelligens'. Borgernes viden, problemer og stræben bliver til forslag og energi, der er forbundet med den mere formelle beslutningsstruktur, hvor politikerne så at sige *laver sager til administrationen*.

For at kunne realisere *'det åbne rådhus'* tillægger BComú bevægelserne en afgørende betydning for udvikling af strategier og realiseringen af dem. PAH presser f.eks. stadig på kommunen for at få stoppet udsættelser og etablering af reelt billige boliger.

Feminisering er en anden dimension i municipalismen. *"Dette er byernes århundrede så vel som feminiseringen af politik og en forandring af værdier"* som Colau udtrykker det og tilføjer *"Slut med konkurrence, vi må samarbejde."*

Det er et brud med den patriarkalske machologik, der trives i de hierarkiske strukturer, og som fører til en politik baseret på magtkampe og konflikter. Feminiseringen derimod sætter folk og deres bekymringer og drømme i centrum i den institutionelle politik. Der f.eks. en tværgående rådmænd for feminisering og LGBTI.

Det har betydet ændrede prioriteringer i budgettet, hvor BComú har overført flere midler til det sociale område, boliger, byrum m.v. og samtidig reduceret gælden og øget overskuddet. Det betyder f.eks. også andre måder at indrette de nære byrum på. Kvinder bruger jo byen og lokalområdet på andre måder mænd typisk gør. Behov som ikke har været erkendt.

Det er også et skift fra en byplanlægning, der ser byen som en organisering for økonomi og produktion, til at foku-

sere reproduktion, humanitet, nærhed og sociale forhold. Det betyder f.eks. at familiernes behov bliver prioriteret op i bydesign. En stor del af vejarealet i Barcelonas berømte grid bliver omdannet til fællesarealer for beboerne.

Teknologi suverænitet er et andet kerneområde. *”Vi må bevæge os væk fra ’en smart city’, der er styret af få private operatører til en mere demokratisk, lige og bæredygtig smart city, som baserer sig på muligheder for innovation baseret på data det det formål at forbedre byerne og folks liv”.*

Viden og data bliver set som fælles goder, der skal bruges og udvikles demokratisk og transparent. Teknologien skal understøtte en cirkulær økonomi, der bl.a. har til formål at forbedre de økonomiske miljøer i kvartererne. Baseret på open source platforme giver det muligheder for at kunst, videnskab og co-creation for en reelt kreativ by. Endelig er det også et spørgsmål om, hvem der ejer og har kontrollen med alle de personlige data, som byen dagligt bliver støvsuget for via nettet.

Andre eksempel på suverænitet er: re-kommunalisering af el- og vandforsyning, understøtning af mindre virksomheder og kooperative strukturer i kvartererne så f.eks. indtægter fra turismen forbliver lokale og re-cirkulerer. Mange andre initiativer er i gang for at transformere Barcelona.

NYE VEJE MED BUMP

Sammen med de øvrige rebelbyer er de bevidste om, at de træder nye veje, der kræver eksperimenter, og hvor der vil blive lavet fejl. Det er bump undervejs og modstand fra byens gamle elite.

Den aktuelle konflikt mellem Rajoy-regeringen i Madrid og løsrivelsesblokken i Catalonien har skabt problemer. BComú har derfor skarpt kritiseret begge parter for destruktive handlinger. Netop dét er i BComú’s optik udtryk en patriarkalsk magtkamp. På fælles møder mellem rebelbyerne i Spanien er der rejst krav om løsninger baseret på dialog.

Netværket af rebelbyer spiller en konstruktiv og stabiliserende rolle samtidig med, at de selvfølgelig går ind for mere selvbestemmelse, så det bliver muligt at føre en helhedsbaseret politik, som f.eks. giver kommunerne mulighed for at tage fat om en reel løsning af boligproblemet.

Giver municipalisme ikke inspiration på et tidspunkt hvor: Staterne centraliserer samtidig med, at den økonomiske magt koncentrerer på få hænder, så der med sociologen Richard Sennett’s udtryk opstår *”et magtregime uden ansvar”*?

I et samfund der bliver mere og mere komplekst trænger udfordringen med **nye fortolkninger af det territoriale demokrati sig på.**

Bogpræsentation:

Peter Schultz Jørgensen

– Byer i opbrud

Samskabelse og urbane fællesskaber er efter Peter Schultz Jørgensens opfattelse måske det eneste reelle svar på de globale udfordringer, der truer kloden og klodens byer.

Hans helt nye bog ”Byer i Opbrud – om det Anti-Fælles, Det Fælles og Det næste samfund” blev præsenteret som afslutning på søndagens program – en dybdegående historisk og nutidig analyse af byernes mulighed for at imødekomme de aktuelle og fremtidige udfordringer.

Forfatteren har i en tidligere bog skrevet om stærke og utraditionelle urbane fællesskabers betydning i forskellige kvarterer af New York, og han ser lokale fællesskaber som svaret på det anti-fælles, som ikke er en konspiratorisk bevægelse, men snarere er summen af alle de destruktive kræfter, der f.eks. gør os ude af stand til at håndtere åbenlyse klima og miljøud-

fordringer trods mange gode intentioner eller – kunne man føje til – tilsyneladende ikke gør det muligt at skabe fælles og koordinerede løsninger på f.eks. flygtninge- eller andre globale problemer.

Men i New York og mange europæiske byer er den lokale selvorganisering på vej som mulig løsning på de store organisationers kollaps, og en helt afgørende pointe er for forfatteren, at aktørerne har stedsspecifik viden og derfor bæredygtigt og økonomisk kan skabe de bedste løsninger tæt på de mennesker, de har betydning for.

”En case forsimplet beskrevet, er f.eks. et kunstvandingsystem i Valencia. Anlægget, der har hundreder af år på bagen, forsyner bøndernes marker med vand fra floden Turia. Vandet bliver fordelt i syv kanalsystemer, som har hvert sit autonome vandingsfællesskab, der vælger en leder for to til tre år ad gangen. Organisationen omfatter en fordeling af det vand, der er, hvem der må vande og hvor meget.



Hvordan skal anlægget vedligeholdes og af hvem?. Spørgsmålene er naturligvis aktuelle i et regnfattigt område, hvor de gode år kan give tre høstperioder af kartofler, løg m.v. Retten til vandet følger med jorden i proportionalt omfang. Ugentlig mødes Vandtribunalet ved Apostelens Dør i Valencias Katedral for at koordinere og måske afgøre tvister og dømme overtrædelser” (s. 251).

TRANSFORMATIONENS PRIS?

Vi såg många fina exempel på urbant medskapande i Århus. En aktivism som utvecklar och berikar staden och med ett nytänkande som offentliga institutioner eller marknadsaktörer sällan förmår skapa. Den typen av aktivitet varierar säkert mellan våra nordiska städer men präglas ofta av att de sker i de moment när städerna förändras, när de transformeras. Då finns möjligheter att hitta lokaler, byggnader och ytor som inte används intensivt. Platserna är ofta lite billigare att hyra om de kostar något alls. Ofta ligger de i gamla industri- eller hamnområden, precis som Århus uppvisar. Många av våra nordiska städer har områden eller ytor som håller på att genomgå en process där användningen växlar på detta sätt och ger ett legalt utrymme för nytänkande.

Genom det urbana medskapandet skapas värden tack vare idérika människor som ser möjligheter där andra kanske mest ser problem och behov av rivning eller sanering. Den gentrifiering som sedan ofta följer har vi sett och diskuterat många gånger. Men hur gör vi för att behålla möjligheterna och kreativiteten? Är det stadsutvecklingens öde att överblivna områden sakta men säkert byggs bort och att stadsaktivismen sakta trängs ut, mer mot stadens periferi? Kanske rentav till ett mer ruralt lägen där urbaniserings starka kraft inte når helt enkelt?

Finns det några metoder som kan bibehålla kraften i medskapandet när mark- och fastighetsvärden sakta ökar? Om städer är i långsam förändring kan det bli något enklare men så fort tillväxten tar fart blir det svårare. I arbetet med min egen hemstad Norrköping är det mycket tydligt att det äldsta industriområdet nu är moget i sin utveckling och som en följd av det innehåller relativt få

av de delar som ger enkla möjligheter för medskapande. Detta trots att området innehåller mängder av bra platser att träffas på, både i det offentliga och i det fjärde stadsrummet. Hur gör vi då med fortsättningen när nya områden och delar av staden står inför förändringar. Hur får medskapandet och aktivismen plats?

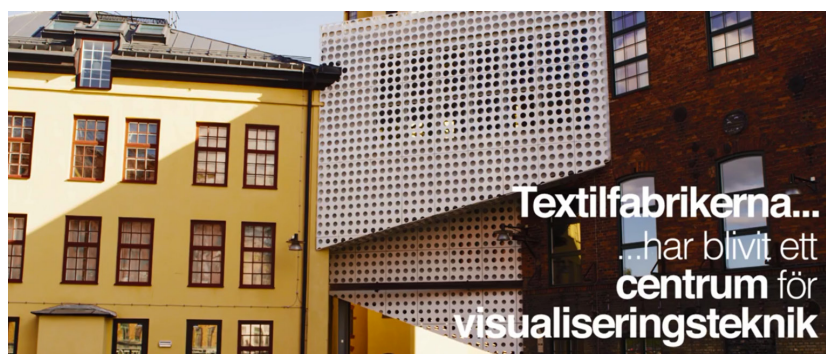
Jag ser ett antal olika möjligheter som kanske måste provas parallellt

1. Det offentliga i form av staden kan medverka i att ha kvar t ex kulturella mötesplatser som uppstått i stadstransformationen. Det är den modell som jag tror många städer väljer idag. Ett slags institutionaliserat medarbetarskap, kvarteret "Hallarna" i Norrköping är ett utmärkt exempel på detta.
2. Delar av staden undantas för omvandling, på sätt och vis en "Kristianiamodell". Veldig svårt när trycket är stort och kräver nästan ett offentligt ägande. Möjligen kan tiden förlängas för olika projekt på det sättet tills de hittar nya platser att utvecklas på.

3. En stegvis förflyttning som är mer medveten från stadens sida. Ett utpekande av nästa omvandlingsområde. Kanske mot själva grundidén om medskapande och antagligen svårt men samtidigt intressant idé.

I den tillväxt som många av våra nordiska städer har just nu är det svårt med utrymmet för det som "växer vid sidan om". Fastighetsinvesteringar och kommersiell utveckling blir för starka krafter att hålla emot. I våra stadsdelar från rekordåren finns dessutom ganska ont om lokaler och byggnader som blivit över. Ändå kan vi se att det även där uppstår projekt och idéer som behöver plats, kanske mer än på något annat ställe.

Vi har blivit duktiga på att ta tillvara gamla miljöer för medskapande och aktiviteter men är dåliga på att skapa nya som ger samma potential. Behöver vi bygga en form av pop-up städer som ger oss denna möjlighet på platser där inget gammalt övergivet finns? Detta i en tid när många av våra stadsmiljöer är i större behov än på länge av att människor kan delta i utvecklingen och få tillgång till fler demokratiska rum.



FRÅN NORRKÖPING'S PILOTPROJEKT "EN STAD I STÄNDIG FÖRVÄNDLING".

CIVILSAMFUNDET PÅ VEJ

Johannes Lundsryd er bl.a. medforfatter til en meget spændende debatbog, skrevet sammen med sin partifælle i Århus borgmester Jakob Bundsgaard og Vibe Krarup, formand for det danske Frivilligråd med den meget sigende titel "Rodsud".

Især bogens undertitel "Venligboere, nærvær og trivselstanter – hvordan lokale fællesskaber genskaber velfærd" mere end antyder, hvor forfatterne ser, at fornyelsen af demokratiet skal komme fra. Den skal komme fra rødderne, men

når rødderne kommer op i lyset skal de samtidig rette sig mod at skabe dialog og samarbejde på tværs af aktører og interesser.

Eller som han sagde: "samskabelse skal blive til fællesskabsfølelse, og noget af det, der fremmer samarbejde er bl.a. den digitale udvikling, fordi det er muligt at mobilisere på tværs af tid og sted hurtigt og effektivt via f.eks. De sociale medier, som når aktive borgere efter en vejrmelding om storm og polarkulde kan organisere en indsamling af soveposer ind til hjemløse".

”

Johannes Lundsryd:

"samskabelse skal blive til fællesskabsfølelse, og noget af det, der fremmer samarbejde er bl.a. den digitale udvikling, fordi det er muligt at mobilisere på tværs af tid og sted hurtigt og effektivt via f.eks. De sociale medier, som når aktive borgere efter en vejrmelding om storm og polarkulde kan organisere en indsamling af soveposer ind til hjemløse".

KOMPLEKSITETSREDUKTION OG NYE SPILLEREGLER

Kompleksitet og uforudsigelighed leder også frem til en iagttagelse af den menneskelige selvorganisering. Instinktivt retter vi os imod at reducere uoverskuelighed og kompleksitet, således at vi kan manøvrere i samfundet. Denne naturlige form for organisering viser sig også ofte at være robust i tilfælde af katastrofer, men som Quortrup påpegede, så har vi ikke længere de store ideologiske overbygninger som pejlemærke, så den orden de skabte i tidligere tider, skal nu skabes ad anden vej. For manglende orden er ikke nødvendigvis et positivt tegn på, at der er et særligt rum for kreativitet og skaberevne.

Ofte kan manglende organisering og orden tage skaberkraften ud af projekter og af mennesker. De moderne fællesskaber er derfor hele tiden i et omskifteligt skisma mellem forandring og form, og det fører jo frem til, at de skal kunne forhandle indbyrdes, og synspunkter skal kunne bøjes mod hinanden, hvis fælles løsninger skal skabes f.eks. i forhold til fremtidens velfærdsopgaver.

Uden faste ideologiske identiteter og uden det formelle demokratis indlejrede spilleregler, så skal de moderne urbane fællesskaber skabe deres egen orden, der også kan rumme uenigheder og konflikter, uden at gå i stykker.



SAMSKABELSE: REDSKAB ELLER VISION – UNDERSTØTTELSE OG OVERSTYRING

På en række felter bliver kommuner i stigende grad forbundet med civilsamfundet og indarbejder borgerne og deres engagement i byens udvikling, ikke blot som en høringspart men netop som ansvarlig og dermed myndiggørende samarbejdspartner og forbundsfælle.

I Middelfart er det oplagte eksempel byens meget store satsning som klimaby, der handler om at klimasikre flere gamle kvarterer mod udsigten til stigende regnmængder i fremtiden. Frem for at bygge nye kloaker under jorden som et symbol på tekniske, lidt lukkede projekter, leder Middelfart nu store mængder vand gennem synlige kanaler i byen ned gennem gaderne og direkte ud i bæltet. Det er synligt for alle, og det skaber interesse, debat og deltagelse – i det konkrete tilfælde med mere end 600 borgere.

Men Johannes Lundsryd gav også noget, der kunne ligne en lille advarsel. Al denne snak om samskabelse, co-creation og civilsamfund skal ikke blot ende som en ny "metode" udført af bureaukrater og politikere. Samskabelsen skal blive en vision - en bærende idé og ikke en form for ny instrumentalisering af nogle gammelkendte planlægningsprocesser, der i

sidste ende alligevel ender med at blive styret af, hvad man kunne kalder "the usual suspects".

Johannes Lundsryd:
"Samskabelse skal ikke udvikle sig til at blive et redskab, en ny metode, der blot iscenesætter gammelkendte planlægningsprocesser på en lidt ny måde. Samskabelsen skal være en vision"

Kulturminister Mette Bock så civilsamfundet i en historisk kontekst og påpegede, at det danske og måske også det nordiske kulturgrundlag kunne søges i 1800 tallets stærke civilsam-

fundskultur, i Danmark udtrykt gennem f.eks. andelsbevægelsen, arbejderbevægelsen men også en lang række af private initiativer. Efterkrigstidens sys-



JOHANNES LUNDSFRYD

temudvikling har imidlertid før til et overbureaukrateret velfærdssamfund, hvor offentlige systemer har "overstyret frem for understøttet". Nu er vi nået til en form for vendepunkt, hvor der er en, som ministeren udtrykte det, "spirende sult efter nye fællesskaber".



AT GÅ I FLOK, MEN....

Et aktuelt eksempel var et ministerbesøg i Ungdommens Røde Kors i Danmark, der har overtaget forvaltningen af en ny lektiehjælpsordning, der bygger på, at ældre elever hjælper yngre elever. Systemet er udviklet af staten, men nu overgivet til en NGO.

Et eksempel på også en form for samskabelse med to ret forskellige aktører - en udvikler og en driftsansvarlig, der tager vare på at håndtere systemet i overensstemmelse med den grundlæggende ide, men jo samtidig har frihed til også at sætte sit præg på det - og måske videreudvikle det.

Dermed berørte Mette Bock et interessant opmærksomhedspunkt om samskabelsen i det moderne demokrati: "Folk vil gerne gå i flok men ikke i takt", som hun udtrykte det. En interessant skelnen, der handler om, at samskabelsen hele tiden bevæger sig i en spænding mellem plads til forskellighed og fælles retning.

"Nu er jeg jo liberal" sagde Mette Bock og talte til forskellighedens pris, mens samskabelsen fordrer jo i mange tilfælde

også, at parterne skal komme hinanden i møde. På den ene side skal samskabelsen kunne rumme den kompleksitet, der udspringer af deltageres forskellighed og forskellige interesser, og samtidig skal den kunne finde en form, hvor samarbejde er mulig.

Hvordan man end vender og drejer det fundamentale vilkår, så er det med Mette Bocks ord "en ledelsesmæssig udfordring", for hvem er det lige i hvert enkelt konkret tilfælde, der skal tage det ledelsesmæssige ansvar på sig. Svaret kan svinge mellem forhandling eller vilkårlighed.

Et kompleks, og så er det måske ikke tilfældigt, at Alice Bah Kuhnke ikke kun er kulturminister, men også minister for demokrati i Sverige – og måske er det heller ikke tilfældigt, at Sverige som det eneste nordiske land har en demokratiminister.

Alice Bah Kuhnke tog fat om nælden ved at sige, at samskabelse ikke kun er den store forbrødring. Det handler i høj grad også om fordeling af magt. Det traditio-

Mette Bock:

"Folk vil gerne gå i flok men ikke i takt"

Mette Bock:

Der er i det moderne samfund en spirende sult efter fællesskaber...

i fremtiden skal og vil blive udfordret. Dermed siger hun også, at der fortsat er mange lukkede

nelle planlægningshierarki og de traditionelle styringsdiskurser i det offentlige system har skabt en magtfordeling, som

beslutningsrum, og mange forandringer sker måske uden reel samskabelse eller medvirken fra andre end netop en snæver kreds, måske styret af en indflydelsesrig investor!



METTE BOCK



TIDSÅND OG MAGT

Ideelt kan man, som Alice Bah Kuhnke udtrykte det, sige, at penge ikke må bestemme, men det er samtidig virkeligheden, at aktører kan have ret forskellige ressourcer at spille med i en given samskabelsesproces. I den udstrækning, at det repræsentative demokrati fortsat står som forvaltere af et magtapparat, så har staten et ansvar for at gå foran med gode eksempler, slog hun fast. Og det gode eksempel kan måske også være at turde gå imod "tidsånden". Den svenske kulturminister advarede mod, at vi i vores byer renoverer så voldsomt, at vi smider historien, kunsten og kulturhistorien ud "Vi skal vide, hvad vi kommer af", slog hun fast. Konsekvensen af den

ALICE BAH KUHNKE:

"SAMSKABELSE HANDLER IKKE KUN OM DEN STORE FORBRØDRING, MEN OGSÅ OM MAGT OG INDFLYDELSE"

holdning er dernæst, at det indimellem kan blive nødvendigt at sige nej til store investorer, der måske nok har muskler til udvikling men ikke viser den nødvendige respekt for byens kultur og identitet "Pengene skal ikke bestemme" slog Alice Bah Kuhnke fast.



ALICE BAH KUHNKE

ALICE BAH KUHNKE,

OMBYFORNYELSE: VIMÅIKKER ENOVERES ÅVOLDSSOMT OG GENNEMGRIBENDE, AT VI SMIDER VORES FÆLLES HISTORIE UD. VI SKAL I BYERNE VIDE OG KUNNE SE, HVOR VI KOMMER FRA.



EXKURS – ER DE FLESTE DE KLOGESTE – ELLER BARE DE FLESTE?

Dagen før folkemødet skydes i gang kan man i den danske avis Weekendavisen læse en opbyggelig historie fra en anden af NCN's medlemsbyer Ålborg, der handler om, at byfornyelsens arkitektur og strategiske planlægning sigter på også at bidrage til løsningen af sociale problemer ud fra filosofien, som det udtrykkes af en boligforeningsdirektør i området: Giver du folk kvalitet, svarer de igen med respekt. Grundlæggende set handler det om sammenhængen mellem arkitektur forstået som blandingen af æstetik og funktion og dens muligheder for at skabe social inklusion og modvirke isolation og ghettotendenser. Som det hedder i artiklen: "Mens København solgte Kalvebod Brygge og Langelinje til henholdsvis storkapitalens triste hovedsæder og udlandsdanskernes ejerlejligheder har Ålborg bevidst set på en mangfoldighed, hvor ungdomsboliger og penthouselejligheder gnubber skuldre og deles om de attraktive udsigter".

Pointen, hvad er den? Jo, at der til tider kræves en bevidst indgriben i nogle ellers frie mekanismer for at få denne integration til at ske. Følger man markedsmekanismen slår segregationen og gentrificeringen automatisk igennem, fordi money talks - og de kan tale alene, hvis ikke de bliver udfordret og modsagt! Artiklens anden pointe rammer ned i diskussionerne om netop samskabelse og åbenhed, fordi historien i Ålborgs tilfælde også illustrerer, at det kan være enigheden mellem de få toneangivende – og læs: magtfulde - aktører, der kan fastlægge denne linje for byudviklingsprojekterne. Den beskrevne linje vil dog næppe støde det store flertal, men den er sådan set skabt i en relativt snæver kreds, der måske mere ligner forbrødring end samskabelse!

”Problemet er, at vi ikke fuldt ud har forstået at skabe fællesskaber for hinanden, der erstatter de gamle fra landsbyen. I stedet har vi på livet løs udviklet offentlige sociale projekter og programmer, som kan erstatte tabet af relationer og løse sociale konflikter. Den bølge af alliancer med civilsamfundet, som vi ser i kommunerne i øjeblikket, er udtryk for en stigende bevidsthed om, at vi har en enestående mulighed for at finde ud af, hvordan vi i stedet for medfødte bundne fællesskaber kan skabe tilstrækkeligt med rum til, at en mangfoldighed af nye frie fællesskaber kan vokse frem...” (Lundsfryd m.fl. Rodskud – venligboere, nærværme og trivselstanter – hvordan lokale fællesskaber genskaber velfærden, Gylden-dal 2017, s.176)

”SEGREGATION IS BECOMING THE BIGGEST URBAN ISSUE”!

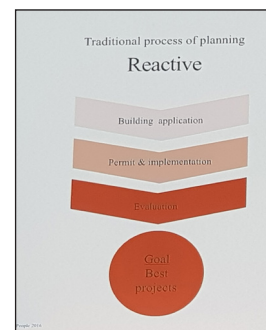
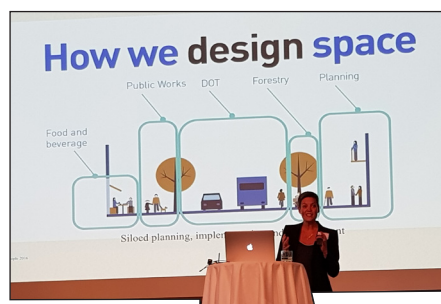
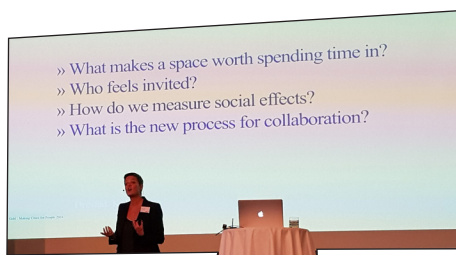
Udsagnet kom et stykke ind i et oplæg fra Helle Søholt, partner i det efterhånden verdensomspændende arkitektfirma Gehls, som også NCN har tætte relationer til. Mere end 250 byudviklingsprojekter fra stort set

hele Verden har dette københavnske arkitekt-og byudviklingsfirma med i bagagen efter at være blevet etableret af arkitekten, forfatteren og professoren Jan Gehl, hvis bøger har gået sin sejrsgang på flere kontinenter.

Hvis man skal have en overflyvning over den globale byudviklings tendens, så er Helle Søholt leveringsdygtig.

Gehls udgangspunkt har alle dage været relationen mellem de fysiske rammer og den menneskelige adfærd – eller som Helle Søholt tørt konstaterede. I mere end én forstand har det været af betydning, at stifteren er gift med en psykolog.

Det har utvivlsomt været med til at skærpe interessen for netop sammenhængen mellem det mentale og det fysiske i byrummet.



“PROPORTIONAL UNIVERSALISM”

Men vi står midt i et paradigmeskift hævdede indlægsholderen. I mange år mente vi, at byer skulle indrettes for mennesker – almindelige mennesker, og aldrig var vi for alvor i tvivl om, hvem det var – making cities for people”, som hun sagde, så er der nu opstået et efterspørgsmål, der i al sin enkelhed lyder “but who are people”?

At behandle folk lige eller rettere lade som om, at folk er lige i det urbane rum, fremmer måske netop ikke ligheden men bekræfter snarere det modsatte. Det positionerer den ulighed, som forskellige mennesker træder ind i det offentlige rum med. Det kan lyde paradoksalt, men i fremtiden skal planlæggerne invitere til forskellighed for netop at skabe lige muligheder. Vi er på vej mod det, som Helle Søholt betegnede som “proportional universalism”, som abstrakt set betyder noget i retning af, at vi skal erkende forskellige værdier, prioriteringer og livsvilkår som kræfter, der optræder i og påvirker de fælles byrum på meget forskellig vis og med forskellig kraft.

Det gode eksempel kunne hentes fra et af Gehls store projekter “NYC Plaza Program”, hvor man kan erkende, at en ændring af byrummet kan måles på en række parametre i form af anvendelse, gennemstrømning etc etc., men tilbage bliver spørgsmålet “what is social impact on public spaces”?. Vi kan i dag ikke bevise, at vores spændende og gode byrum reelt fremmer social integration eller samskabelse.

Men vi ved dog, at det ofte er dem med færrest ressourcer, der er tilbøjelige til at ville bruge og opholde sig i det fælles urbane rum. Vi ved altså meget om benyttelsen men væsentligt mindre om betydningen eller den mere langsigtede virkning af en øget brug af byens rum.

DET HYPERKOMPLEKSE SAMFUND – KAP. 2

Kompleksiteten er også grundpræmissen for Lars Quortrups indlæg om sammenhænge mellem undervisning og byplanlægning. Hans bog om det hyperkomplekse samfund kom allerede i 1998 – måske før samfundet og byplanlægningen for alvor blev helt hyperkompleks i praksis, men hvor man kunne ane konturerne af, hvad der var på vej.

I dagens oplæg anskueliggjordes kompleksiteten ud fra et besøg på Tokyo Central Station, og alle, der har været der, vil kunne bekræfte, at det er et sted med en uigennemsigtig masse af regler og kodex både skrevne og ikke skrevne, måske et af de bedste steder at studere dagligdags hyperkompleksitet i både strukturelle, organiske og adfærdsregulerende former.

På overfladen et virvar af systemer og relationer, som isoleret set er komplekse i sig selv, men i sammenhæng med hinanden bliver uoverskueligt komplekse. Det er eksemplet på det (post)moderne samfunds polycentriske udvikling, at fysiske og menneskelige aspekter simpelthen generer en kompleksitet, som det aldrig vil være realistisk at kunne overskue. Konsekvensen for forskere og byplanlæggere er, at vi kan ikke træffe beslutninger eller drage konklusioner på et fuldstændigt oplyst grundlag.

Men som Helle Søholt anførte dagen forinden: “Vi kan tage alting ind” og man kunne så med Quortrup føje til: alt det, vi kan få øje på - i det mindste.



LARS QUORTRUP

GEHL INSTITUTE

I regi af Gehl har man i New York grundlagt, hvad man kalder for Gehl Institute, som ikke er en del af firmaet men et institut, der skal samle og dele viden om det, som Gehl arbejder med. Det er også et udtryk for, at begrebet strategi har forandret sig. Sprogligt vil det jo altid referere til denne (hær) enhed (strategos), der bevæger sig i en bestemt retning men den moderne planlægger må erkende, at målet over tid uvægerligt vil ændre sig. Og det ændrer sig, fordi der hele tiden

sker forandringer i den måde, som mennesker agerer på. Visionen for Gehls Institute er, at byernes mennesker skal bringes i langt tættere kontakt med det, som byen rummer. De skal have optimale muligheder at skabe innovation, kultur og livskvalitet. Det er den bagvedliggende filosofi, at byen rummer langt flere menneskelige ressourcer, end den bruger i dag på sin egen udvikling.

Helle Søholt: "I vores analyser forud for en konkret opgaveløsning et bestemt sted, er vi begyndt at tage alting ind, og vi må også erkende, at der kan være stor forskel på, hvad forskellige borgere ønsker af deres byer.

Helle Søholts indlæg afsluttede dagens faglige del, men hendes konklusion den ledte direkte frem til søndagens fokus på, hvordan menneskelige ressourcer reelt kan skabe værdier i og for byen og dermed også for byens borgere og virksomheder.



PARADIGMESKIFTET I UDVIKLINGEN AF BYENS RUM

Paradigmeskiftet bliver for et firma som Gehl derfor en udvidelse af den metodiske praksis: "Vi tager alting ind" i vores analyse slog Helle Søholt fast. Hvis vi for alvor skal ændre vilkårene i en by eller i byens forskellige rum skal vi etablere lokale partnerskaber og arbejde ud fra en "holistisk rumopfattelse". Idealet om "proportional universalism" fører således også som planlægger med sig, at man må udvikle sin metode ud fra devisen "alt kan have en betydning" – men i forskellige grader og til forskellige tider kunne man føje til.

Strategisk har planlægningen måske bevæget sig gennem forskellige processer eller "degrees of orderness" fra 1. rational planning til 2. emergence & learning til 3. complex responsive planning.

Det uundgåelige spørgsmål følger herafter: forstår vi reelt kompleksiteten så godt, at det er muligt at planlægge en bedre by på grundlag af den?

Det kan der naturligvis aldrig svares entydigt på, men den eneste måde at nå ind til en eller anden forståelse af denne

kompleksitet er at gå i dialog med alle de, der kan have betydning for et givent projekt og derfor indgår i kompleksiteten. Set i et længere udviklingsperspektiv indebærer det efter Helle Søholts opfattelse også, at vi skal blive bedre til at eksperimentere og afprøve forskellige løsninger eller funktioner i vores mange projekter og være åbne for at justere og tilpasse dem løbende.

SAMSKABELSENS SØNDAG

En formiddag med fokus på samskabelsen blev skudt i gang af Märta Stenevi, der som optakt til tre spændende indlæg fremlagde den nye fælles politiske vision for de kommende par års arbejde. Hun understregede flere præmisser for at arbejde med en sådan vision i et netværk som NCN.

For det første er de fælles pejlemærker baseret på forskelligheder. 18 medlemsbyer har forskellige vilkår og rammer, men den politiske vision omfatter en række emner og udfordringer, som går på tværs. Vi skal imidlertid huske på, at det tværgående netop ikke skal bruges til ensretning med som grundlag for også at drøfte forskelligheder, fordi det er dem, man ofte kan lære af.



For det andet er visionen et øjebliksbillede i den forstand, at udfordringer og problemstillinger hele tiden kan ændre sig, og i alle byer er man løbende tvunget til at foretage prioriteringer, der i perioder kan sætte nogle emner højere på dagsordenen og i den offentlige debat end andre.

For det tredje er visionens mål ikke at styre medlemsbyerne i en bestemt retning. Hele det politiske arbejde og debatten mellem politikerne indbyrdes og mellem alle i "guldzonen" tjener det formål at inspirere byerne og stimulere til refleksion.

DEN FÆLLES POLITISKE VISION

I det lys skal man også forstå de politiske diskussioner fra dagen i forvejen, der ledte frem til de nu syv fælles punkter i den fælles vision.

Alle punkter repræsenterer ikke endegyldige og kvantitative mål og idealer. De kan uddybes med mange forskellige detaljer og aspekter afhængig af, hvilken by man kommer fra, og hvad man i øvrigt repræsenterer. Eksempelvis er begreber som civilsamfund og velfærd på ingen måde afsluttede begreber men netop meget åbne for fortolkninger, og den

åbenhed er den store mulighed for det politiske forum for at bruge visionen som en fælles ramme for fortællinger.

Tilbage bliver imidlertid, at det meget rummelige begreb "samskabelse" synes at berøre to andre helt centrale begreber, der ofte dukker op i diskussionerne. Det ene er velfærd, fordi samskabelse rejser spørgsmålet: hvad er det egentlig, der skal samskabelses om, og det andet begreb kredser om magten eller måske rettere fremdriften, hvordan samskabelsespro-

cesser får fremdrift og gennemslagskraft. For samskabelse betyder ikke nødvendigvis, at alle er med hele tiden på helt lige vilkår.

Samskabelse drejer sig også om, at processer, ofte langstrakte, skal have det nødvendige momentum for at kunne udmøntes.

SAMSKABELSE OGSÅ ET RESULTAT AF DEN ØKONOMISKE UDVIKLING

Louise Kielgast gav en optakt til dagens tema ved at trække på NCN's arbejde gennem de senere år på området, og hvis publikationer, Louise for fleres vedkommende har været forfatter til.

Hun pegede på, at samskabelsen på mange områder er født ud af den økonomiske krise med manglende ressour-

cer som startpunkt. At kommunerne i Norden på den ene side bliver mødt med forskellige nye udfordringer, f.eks. demokratiske strukturændringer med flere ældre, integration, klimasikring etc. Og på den anden kan imødeses, at de økonomiske rammer ikke udvides nævneværdigt

Det kalder på innovative løsninger, et stærkt civilsamfund, nye løsninger tværs af faglige og kulturelle skel m.m., og NCN's publikationer om forskellige byudviklingsprojekter i de 18 medlemsbyer har tidligere til fulde demonstreret, at dem er ganske mange af – og i mange forskellige tilfældigheder.

KOMMUNEN SOM FÆLLESSKAB: GENTOFTE-MODELLEN

Den form for Overførbarehed ligger imidlertid lige for, når man taler om at revitalisere et formelt lovgivningsmæssigt tungt system, hvis grundstrukturer er de samme over hele landet. Danmark har 98 kommuner, der styres efter den samme styrelseslov. Den kan ganske vidst betragtes som en rammelov med plads til lokale løsninger, men set ud over landet er der mange fælles træk og en fælles traditionsbund for det lokale selvstyre i langt de fleste kommuner.

Derfor er der måske også en særlig interesse mange steder for den såkaldte "Gentofte-model", fordi den er relevant for mange kommuner.

Kommunaldirektøren Frank E. Andersen fra Gentofte – en af Københavns velhavende forstæder – satte sig for i 2014 at skabe en ny kultur i kommunen, der har 400 kommunale arbejdspladser til 75.000 borgere.

Udgangspunktet var, at Frank Andersen havde observeret, at der over tid havde fundet en rolleombytning sted mellem embedsværket og politikerne. I 98,6% af alle indstillinger i byrådet fulgte politikerne embedsmændenes anbefalinger. En undersøgelse blandt politikerne bekræftede velkendte tendenser: politikerne havde mistet overblikket og foretrak at

arbejde med enkeltsager frem for lange strategier.

Kort sagt: rollerne var byttet om. Embedsværket udviklede og politikerne administrerede. Politikerne kom ind i sagerne, når de var vel forberedt og kunne få forelagt et beslutningsgrundlag, der ikke behøvede nogen justeringer eller diskussioner.

Nu bytter vi dem om igen, slog Frank Andersen fast om rollerne.



FRANK ANDERSSON



OPGAVEUDVALG – ALTING STARTER HOS BORGERNE

Alting starter hos borgerne, og det er borgernes behov og ønsker, der skal i fokus både for opgaveløsning og for strategier. Det er opgaverne og udfordringer, der også skal sætte holdet – og ikke omvendt. Helt overordnet set er kommunerne dygtige til at administrere og drifte opgaver, men de er ikke bygget til innovation.

Det hænger bl.a. sammen med både en fastlåst rollefordeling mellem politikere og embedsmænd, men det er også resultatet af stivnede organisatoriske strukturer og forældede beslutningsgange, hvor man f.eks. kan bruge næsten uanede ressourcer på at flytte marginale ressourcer i forbindelse med budgetforhandlinger etc.

Som svar på de tendenser har Gentofte satset stærkt på at skabe helt nye samarbejdsformer og alliancer fokuseret på borgernes behov for service. Det har bl.a. ført til, at man ikke længere praktiserer langvarige enkeltstående udviklingsprojekter, hvor f.eks. embedsværk og ofte også eksterne konsulenter over lang tid arbejder sig frem mod en akademisk analyse, der eventuelt kan føre til en ny organisering af et eller andet komplekst område.

I fællesskab med borgerne opererer man i skedet med "opgaveudvalg", der definerer konkrete opgaver, der skal løses. Her er det kommissoriet for opgaven, der er det afgørende. Hvem der spiller de forskellige roller i at nå frem til en løsning, er mindre vigtig, men opgaveudvalgene har deltagelse af både politikere, embedsmænd og borgere.

NYE ROLLER TIL POLITIKERE OG EMBEDSMÆND

Det giver både politikerne men i høj grad også embedsværket nogle nye roller – sammen med borgerne. Og sidstnævnte er der foreløbig mere end 1000 af, der aktivt har deltaget i ét af de nu i alt 28 forskellige opgaveudvalg.

Med en lang glørværdig karriere i forsvaret, kunne Frank Andersen også konstatere, at det stillede krav til en anden ledelsesform end den traditionelle. En ledelsesform, hvor tillid bliver vigtigere end ordrer, hvor metodestyrt afløses af ledelse og evnen til at mobilisere den humane kapital både internt i kommunen og blandt borgerne.

Hvad er resultatet for den særlige Gentofte-model her få år efter?.

Frank Andersen er ikke i tvivl: der er blevet langt mere fokus på politik og prioriteringer. Der eksekveres meget hurtigere på løsninger til gavn for borgerne, og resultatet er bedre velfærd med færre ressourcer - det hele baseret på robuste lokale fællesskaber.



”I dag er situationen i Vesten den, at vi stort set ikke kan forbruge mere, end vi gør, ikke rent materielt i hvert fald. I takt med, at produktiviteten stiger på grund af automatisering, bliver vi nødt til at forbruge mere for at kunne beholde vores arbejde. Det er en situation, som hverken politik eller traditionelle økonomiske modeller tager højde for. Traditionel makroøkonomi går ud fra, at der er en mangelsituation. Med robotter, der kan producere næsten alt ufatteligt billigt, med stadig bedre genanvendelsesmetoder og med stadig flere muligheder for at dele og bytte alt fra tøj, værktøj og biler til boliger med hinanden via nettet og diverse apps kommer vi til at befinde os i en overflodssituation, som de makroøkonomiske modeller ikke er skabt til at håndtere” (Kilde: Lene Andersen, Fremtidens Velfærd – Fremtidens by. Et urbant gearskifte. Debatoplæg til Nordic City Network 2017)

URBANT GEARSKIFTE – KAPITEL 2: OPGØRET MED INDUSTRIALISMENS ANALYSEMODELLER

På folkemødet tilbage i 2015 gav forfatteren og debattøren Lene Andersen et meget spændende oplæg med udgangspunkt i sin bog "Urbant Gearskifte", og tankerne her fra videreudvikles i vidt omfang i dagens oplæg.

Der er mange usikkerhedsfaktorer i scenarierne for fremtidens by. Hvordan påvirkes vores infrastruktur og vores indbyrdes interaktion, når vi får førerløse biler, eller vi efterhånden får en by, hvor der måske bliver meget få om nogen fysiske butikker tilbage, fordi alt vi køber kan leveres på adressen. De videste konsekvenser af informationsteknologien og bioteknologien kender vi ikke.

Der kan rejse sig også en mængde etiske spørgsmål, men vi vil formentlig også skulle udvikle helt nye modeller til at analysere et samfunds økonomi og velstand. De eksisterende modeller er

forankret i industrisamfundet baseret på en række kvantitative målemetoder og begreber, som ikke vil passe til en samfundsform, hvor der løbende finder en økonomisk balanceforskydning sted. Tusindvis af jobs er forsvundet, men til gengæld sker der værdiskabelse i en række andre sammenhænge og på nye platforme end tidligere.

De økonomiske analysemodeller kan ikke rumme mange af de nye samfundstendenser. Der er simpelthen ikke en brugbar målestok, understreger Lene Andersen, og det er jo ikke kun metoden, der er utilstrækkelig. Vores strategier for udvikling er tilsvarende i overvejende grad forankret i et rationelt, individorienteret men forældet paradigme.



"THE NORDIC SECRET" DET INTUITIVE OG FÆLLESSKABET

For nylig mødte Lene Andersen den svenske iværksætter, matematiker m.m. Tomas Björkman, der netop er optaget af, hvordan dybtgående samfundsændringer har rod i mentale ændringer og deres udvikling fra "survival" til self-expression values". Bl.a. med støtte i nobelpristagerens Daniel Kahnemanns forskning om menneskers to bevidsthedslag det intuitive system og det rationelle system ser vi reelt, at den økonomiske vækst i langt højere grad baserer sig på den første frem for den anden, og det vil få vidtrækkende konsekvenser for den måde, vi også skal indrette vores samfundsøkonomi og vores byer på, hævder de begge.

Det originale i denne tænkning er ikke, at mennesket er udstyret med disse to lag eller niveauer af tænkning. Det virkelig interessante er, at vi i langt højere grad, end vi tror, bruger den første frem for den sidste – selv i tilfælde, hvor vi er overbevist om, at vi handler rationelt, styres vi af impulser og intuition! Mange af Kahnemann og hans kollegas forsøg er slående simple og så meget desto mere opsigtsvækkende.

Hele denne tankegang er en form for "rethinking" af, hvordan selvet agerer i sammenhæng med omgivelserne. Man kan naturligvis uddybe denne tænkning via traditionelle eller mere nutidige udviklingspsykologiske teorier, men et interessant spørgsmål er, om den nordiske tradition for dannelse og demokratisk udvikling kan spille en særlig rolle for at forstå disse komplekse elementer?.

Disse tanker udfolder Lene Andersen og Tomas Björkman i en kommende bog "The Nordic Secret" med den løfterige undertitel "a European History of Beauty and Freedom" som er på vej i handlen.

Og hemmeligheden er, at Norden på fredelig vis har været i stand til at mobilisere brede samfundsmæssige kræfter, der ikke er forankret i snæver økonomisk nyttetænkning men har kunnet formå det enkelte menneske til at se sig selv bidrage til en større sammenhæng. Folkehøjskoler, dannelsesbegreber og folkelige bevægelser som helt centrale elementer i denne bevægelse.



Det er måske den samme kraft, der også i disse år slår igennem i en global sammenhæng, som bl.a. politologen Christian Welzel peger på i sin bog fra 2013 "Freedom rising" med undertitlen Human Empowerment and the Quest for Emancipation".

Welzels tese er, at der globalt er en stærk bevægelse af folkelige krav om frisættelse og frigørelse på mange niveauer, og at de synlige tiltag og institutioner, der fremmer disse tendenser ikke skal ses som strømningernes forudsætning men reelt er et produkt af de samme strømninger.

I Andersens og Björkmans kommende bog fokuserer de bl.a. på de fællesskaber, som det komplekse samfund skaber. Vi bevæger os i en række forskellige cirkler for både tilhørsforhold og solidaritet, hvor sammenhængskraft og graden af integration kan være forskellig, og hvor det at fungere i dem som menneske også skal gribes forskelligt an.

I forhold til diskussionen om civilsamfundets stigende betydning for f.eks. udviklingen af vores velfærd mangler vi fortsat en del i at forstå de forskellige kræfter, der er i disse cirkler, og hvordan vi introducerer hinanden til disse cirkler.



SAMSKABELSESBEGREBET

– DIVERSITET ELLER SKJULTE DAGSORDENER

Der findes mange debatindlæg om samskabelsesbegrebet, der har vundet stærkt indpas i den offentlige sektor gennem de seneste år. Flere har peget på, at dets positive signaler også kan dække over et forsøg på at pakke traditionelle magt- og styringsteknikker ind i en ny og mere moderne indpakning, der giver samskabelsen et demokratisk udseende, men i virkeligheden dækker over subtil magtændelse.

En ung forsker Nanna Møller Mortensen fra Ålborg Universitet har for nylig med afsæt i den internationale litteratur forsket i oprindelsen til samskabelsen og påpeger dets udspring i to andre begreber, som vi typisk bruger i flæng, men som har hvert sit udgangspunkt; nemlig co-creation og co-production.

Det første har sit udspring i den private sektor, og som et af de mest prægnante eksempler kan man nævne den danske virksomhed LEGO, der i 2004 inviterede kunder eller brugere til at være med til at produktudvikle koncernens mange produkter. Som sådan en inddragende proces med det klare sigte at forbedre et konkret produkt og initieret fra toppen og ned.

På et tidspunkt siver begrebet også ind i den offentlige sektor, men her i en lidt anden skikkelse, som dækker over sam-

arbejde og dialog mellem forskellige aktører i retning af det, som senere også er blevet betegnet som brugerdriven innovation. Fokus her er måske i mindre grad et konkret produkt eller et veldefineret resultat men snarere en proces, som der er forventninger til vil føre til et bedre resultat eller til noget nyt, som på en eller anden måde adskiller sig fra det, der bliver frembragt på mere traditionel vis med f.eks. kommunens ansatte som eneste aktør.

En afgørende faktor i denne sammenhæng er naturligvis motivationen hos deltagerne. Især hvis der er et særligt fokus på processen, f.eks. som demokratistyrkende, vil den enkeltes motivation spille en meget vigtig rolle.

Over for co-creation står begrebet co-production, som handler om, at alliance og samarbejde skal skabe bedre velfærdsydelser. Det er altså i højere grad rettet mod et konkret og antagelig veldefineret område af især den offentlige service. Det er den amerikanske politolog og nobelprismodtager Elinor Ostrom (1933-2012), der i særlig grad står som ophavskvinde til begrebet, fordi hun for alvor fik anskueliggjort, at lokale løsninger med inddragelse af mennesker tæt på det, der skal løses, simpelthen skaber den bedste kvalitet.

Her er der i højere grad tale om et "ligeværdigt" samarbejde, men præmissen er naturligvis, at alle parter inddrages tidligt i processen. Hvis eksempelvis borgerne først inddrages på et sent tidspunkt, starter co-produktionen på en ubalance. Ligeværdigheden sigter på også at skulle kunne udfordre de traditionelle magtstrukturer f.eks. mellem embedsapparatet og politikerne, og den udfordring fordrer, at de øvrige parter inddrages fra begyndelsen og er til stede i udviklingsprocessen på lige fod.

Forskellene mellem disse to begreber kan igen aflæses i to andre buzz-words nemlig New Public Management (NPM) og New Public Governance (NPG), hvor den første retter sig mod økonomisk styring og optimering af ressourcer og den anden mod værdier som øget demokrati, stærkere selvhjulpenhed.

Begge dele kan omfattes af samskabelse i de betydninger, som begrebet bruges i dag, men det er måske nyttigt at være sig bevidst om både begrebets diversitet, og at det altid baserer sig på relationer mellem interessenter, der som udgangspunkt kan have forskellige motiver og ulige ressourcer til at præge samskabelsen med.

EN RUNDTUR I KULTURHUVUDSTADEN AARHUS

ØKONOMI OG FUNKTION

Den nye folkeskole på Frederiksbjerg er et fantastisk byggeri, der sætter nye standarder for, hvordan skoler kan indrettes og fungere i dagligdagen. Det er naturligvis svært at måle og veje, men der er ingen tvivl om, at den særegne arkitektur påvirker børnenes omgang med hinanden, deres omgivelser og deres fælles skole.

Frederiksbjerg sprænger rammerne for en traditionel skole og offentlig institution. Den er også et lokalt medborgerhus med åbninger og indgange, der bl.a. betyder, at der går en offentlig sti direkte gennem skolens areal. Byen og skolen smelter for en stund sammen, og især de store børn benytter nok lejligheden til at udvide skolens fysiske råderum til også at omfatte arealerne, der omkranser skolen.



Med tanke på økonomien kan man med det samme slå fast, at kvadratmeterprisen på Frederiksbjerg antagelig er betragtelig højere end på en gennemsnitlig kommunal folkeskole, men pointen her er, at for det beløb får området beboere ikke blot en skole, hvor vigtigt det end kan være i sig selv. De øvrige kvaliteter og funktioner drejer sig om skolen som et socialt omdrejningspunkt for alle i kvarteret også de f.eks. sportsglade, der har mulighed for på et hvilket som helst tidspunkt at bevæge sig op på basketball-banerne m.m. på skolens tag

Det, der kan iagttages her, som andre steder, er, at den primære funktion og raison d'être udvides, ja måske endog udfordres. Derved kan den samme arkitektur, den samme bygning eller det samme område invitere til flere funktioner og åbne dørene for forskellige brugere. Djævlens advokat ville så kunne hævde, at hvis området børnetal skulle falde drastisk, har man også skabt et byggeri, der relativt let kan indtages af mange andre typer brugere.

Skolebesøget suppleres med et kort besøg på den store plads foran Læssøegades Skole, hvor skaterne kan få fuld udfoldelse foran den gamle skolebygning med inskriptionen "Med Kærlighed og Kundskab bygges Livet op". I tilknytning til den gamle skolebygning ligger Langenæs Børneby, som er helt ny indskolingsdel for flere hundrede børn. Byggeriet er nomineret til årets bedste skolebyggeri - en pris netop Frederiksbjerg hentede hjem sidste år!

TANKER FØR EN RUNDTUR

Når man inviterer på en byrundtur i en europæisk kulturhovedstadby som Århus, er det nærliggende, at hovedindtrykket kommer til at handle om mangfoldighed, om forskellighed og for en by af Aarhus' størrelse også om initiativer og projekter i en vis størrelsesskala.

Det blev til fulde bekræftet på denne rundtur, men det interessante er i virkeligheden, om der kan trækkes nogle linjer på tværs af disse besøg. Hvad har en ny folkeskole på Frederiksbjerg til fælles med en ny roof-top café og værested på toppen af varehuset Salling, Godsbanens Institut

X og det store byggeri DOKK1 med bl.a. nyt centralbiblioteket på havnefronten samt Streetfood marked i ent forladt nedlagt industriareal ?

Er der mønstre eller måske virkninger, der går igen fra sted til sted?

SALLINGS ROOF TOP

Der synes at tegne sig en linje for denne byrundtur, da deltagerne efter endnu en kort køretur hopper af i Østergade og bevæger sig op gennem Sallings velordnede varehus for at ende på toppen med en fornem udsigt over hele byen. Salling har her i flere planer indrettet en roof-top café og et opholdssted med udsøgt sans for kvalitet og æstetik. Alt er udført med sans for detaljen, smagfuldt men samtidig uhøjtideligt og indbydende. Intet under, at denne oase midt i byen de første par måneder af sin levetid efter sigende har haft mere end 100.000 gæster. Sceptikeren kan hævde, at det nok er godt for forretningen "its only for the money", mens man bevæger sig op gennem 4-5 etager med lokkende tilbud, men som en lakonisk bemærkede: man kan også bare tage elevatoren hele vejen op og slippe for gryder, pander og lingeri!



Under alle omstændigheder er virkningen den samme som de øvrige steder: grundfunktionen udvides og nye funktioner lægges til. Og så er man som bor-

ger og besøgende måske ret lige glad med, om den underliggende dagsorden også kan handle om at holde på køberpotentialet i længere tid.

STORE TORV OG KIGGET MOD HAVNEFRONT OG DOKK 1

I det gode vejr gik deltagerne fra det i Århus nærmest ikoniske stormagasin videre ned mod havnefronten i retning af DOKK1- byens imponante bibliotek og kulturhus, tegnet af Schmidt, Hammer & Lassen

På vejen krydser vi det store torv midt i Århus' historiske bymidte, med Domkirken og det smukke Århus Teater. Man kan ikke se det, siger Stadsarkitekten, men pladsen er faktisk en midlertidig installation. Den har ikke nødvendigvis fundet sin endelige udformning, oplyser Stephen, og det er der mange, der sikkert er glade for. Her på denne lidt kuperede plads, kan man skøjte, skate, hænge ud med sin coffee to go, eller man kan slå sig ned på en af caféerne og flanere. Bilerne anes kun i udkanten af dette fine byrum. Måske prøver de, der ikke kender

området, at snige sig ind blot for at opdage, at der ingen muligheder er for at parkere køretøjet.

Fra Store Torv er der med god vilje direkte kig og kun et par minutters gang til havnefronten.

På vejen krydser vi sporene til den nye letbane, der i skrivende stund fortsat testkøres og befinder os på en meget lang og bred betondomineret rambla, der binder hele denne strækning af det enorme havneareal sammen. Fra det nye bibliotek kan man bevæge sig henimod et helt nyt udviklingsområde med boliger, hovedsæder for tøjkoncerner m.m. alt sammen i ultramoderne og nogen ville måske sige massiv arkitektur men væsensforskelligt fra den gamle bymidte – et helt andet udtryk på alle fronter.

DOKK1 er et stykke imponerende arkitektur – en næsten frygtindgydende bygning, som århusianerne sikkert har skullet vende sig til at indtage. Indvendig bliver man igen overrasket over de store formater, højt til loftet, store åbne partier, hvorfra man kan skue ud over indsejlingen til Århus Havn og følge Molsfærgen, inden den lægger til kaj.

Men nok en gang et hus, der har en grundfunktion som bibliotek og borgerservice – og så en lang række andre tillægsmuligheder som studiested, mødested, kulturbærer, legeplads m.m. – altså ret forskellige funktioner, der kan kombineres og krydse ind over hinanden, men alle karakteriseret ved, at man skal inden for at blive en del af fællesskaberne.

INSTITUT X

Fra skolemiljøerne kører deltagerne ned mod byens gamle banerområde. Hvad sker der her? På selve banerområde ikke langt fra den gamle Godsbane ligger Institut X, som er et meget utraditionelt initiativ til at samle innovative og andre endog særdeles kreative kræfter. Området summer af liv og mængden af forskellige aktører er imponerende. I flæng kan nævnes navne som Vildskab, Teatertyven, Wunderland, Spiselauguet, Perlepladesyndikatet, Bananstaten og Secret Hotel for blot at nævne et lille tilfældigt udpluk. Hvad der nu ligger bag de enkelte "firmanavne", kan være svært at se, men vi har fat i den hyperkreative klasse, der som nabo dog også har et kontor under Århus Kommunes Kultur- og Borgerservice, der således gerne vil være en del af denne smeltedigle af fantasi og iværksætteri.

Den daglige leder af dette område er Mads Peter Laursen, der et sted har præsenteret sig som autodidakt Ph.d. studerende på sit eget universitet "Ecole de la Conception de la Reve" med ekspertise i drømme og visioner: "Jeg passede ikke rigtig ind på

Kunstakademiet eller Arkitektskolen, så jeg satte det autodidaktiske i system på mit eget universitet" Med andre ord, så er det ikke lige prototypen på en dansk kommunal embedsmand, der er erambassadør for dette sted, der med hans ord kan kaldes for "den hjemmelavede by"

Hjemmelavet eller ej. Systematik eller autodidaktik. På dette areal og med mulighed for helt uprøvede synergier ligger der nu skitser til et helt nyt byggeri for byens arkitektskole, der fra i årevis at have haft til huse på forskellige adresser skal etablere sig her på Godsbanen. Blandt 230 forslag fra 47 lande er der foreløbig valgt tre vindere i en idékonkurrence om, hvordan denne nye institution kan tage sig ud midt i dette spændende miljø. Alt peger i retning af en meget transparent løsning, som lover godt for samskabelsen i dette gamle trafikale knudepunkt, der således måske kan se frem til at blive fremtidens knudepunkt for innovation, kultur og arkitektur i Århus.



DEN RØDE TRÅD

Den røde tråd gennem alle de steder, som deltagerne besøger denne mandag, kan måske kort sammenfattes således: de er mere, end de ser ud til. De bryder med en traditionsbunden funktionalitetsopfattelse og åbner sig mod mennesker og mod aktiviteter, der er anderledes og rækker ud over stedets kerneopgave og dens oprindelige identitet. Samtidig er det lidt interessant at have i baghovedet, at selv om disse ste-

der således på et eller andet plan deler en vis fælles tematik, så er de organiseret vidt forskelligt. Fra Frederiksbjerg som et rent kommunalt anliggende over Salling som et rent privat foretagende, banerområde et interessant mix baseret på frivillige kræfter med kommunal velvilje til Dokki, der er et resultat af samarbejde med store investorer, der også foretrækker store aftryk og skalaer – afsluttende med frokosten på Streetfood, der kom i gang baseret på bl.a. crowdfunding.

Disse meget forskellige organisationsformer og økonomiske modeller kan fortælle os, hvor differentieret billedet for fremtidens byudvikling reelt tegner sig, og hvor mange forskellige aktører, der på meget forskellige niveauer kan spille en bestemmende rolle i en bys forandringsprocesser.

FREM MOD 2020



På NCN's hjemmeside kan man blive introduceret til netværkets arbejde frem mod 2020.

Målet er i 2020 at kunne præsentere en ny form for urban "Verdensudstilling" af den nordiske bymodels DNA med afsæt i historier fra alle NCN's nuværende 18 medlemsbyer og eventuelt suppleret med de byer, der måtte komme til.

Det er byerne, der via deres egne indsatser kommer til at udgøre den fysiske ramme for "udstillingen", men de skal præsenteres i en fælles begrebslig ramme.

Det er et voldsomt ambitiøst projekt, der indebærer, at NCN i 2018 og 2019 afholder en række såkaldte supermasterclasses under overskriften Nordic Lab, hvor medlemsbyer præsenterer spændende projekter og tiltag, som de øvrige med-

lembyers aktører (guldzoner) skal bidrage til og samtidig lære af.

Og aktørerne i byernes guldzone udgøres først og fremmest af borgere, politikere og embedsmænd – mange steder suppleret med indsigtfulde forskere, der får til opgave at løfte lokale initiativer og perspektiver op i en større sammenhæng.

Når byerne arbejder med forskellige ideer og projekter, vil der især være fokus på, hvordan de virker, altså på effekten af dem, og om de er overførbare til andre byer eller andre sammenhænge, helt eller delvis.

Verdensudstillingen retter sig mod borgere i Norden men i høj grad også mod et internationalt publikum. Således falder initiativet i fin tråd med et nordisk statsministerinitiativ, der drejer sig om på



udvalgte store internationale markeder at markedsføre nordiske løsninger inden for bl.a. velfærd, bæredygtighed og innovation m.m.

Det er den fælles nordiske forskningsinstitution Nordregio, der bl.a. står for denne indsats, og Nordregio er gået i en dialog med NCN om, hvilke typer af løsninger, projekter eller ideer, det i særlig grad kunne være interessant at få med i dette fremstød for en ny version af offentlig systemeksport.

NCN har søgt om midler i Nordic Innovation under Nordisk Ministerråd til at realisere udarbejdelsen af særlige byguides, der til sammen kan fortælle historien om den nordiske bymodel.

Det er NCN's sekretariat, der er praktisk omdrejningspunkt for denne indsats frem mod 2020 i hel dialog med medlemsbyernes koordinatører.

Seminaret i Århus demonstrerede med eksempler fra bl.a. Norrköping og Malmø, at byerne er i gang med processen med at give et bud på deres eget DNA, og det DNA kan være forskelligt og udtrykkes lige så forskelligt fra f.eks. en historie om bytransformation (Norrköping), således som man vil fortælle den til en fremmed, til historien om lokaldemokratiet som grundsubstansen i byens udvikling (Malmø).

De foreløbige eksempler lover godt for det kommende arbejde.



ROB ADAMS

I MELBOURNE

Skal man rejse ud i Verden for at finde interessante scenarier på fremtidens byudvikling kan en rejse til Melbourne være en af de mere attraktive anbefalinger.

En af Melbournes førende planlæggere siden midten af 1980'erne arkitekten og professoren Rob Adams gav en spændende fortælling om fremtidsscenariet for denne australske storby, der inden for de næste par årtier ventes at skulle rumme op imod en million flere indbyggere. Er det muligt uden at gå til i forurening, kriminalitet og ineffektive bilkøer m.m. kunne man spørge?

Rob Adams svar er et klart ja, men det forudsætter, at vi ikke genoptager tidligere tiders dominerende fejlslagne eller måske rettere utilstrækkelige planlægningsparadigmer.

For det første kan vi ikke rationalisere os ud af den fremtidige planlægning ved at tilrettelægge store snorlige kvadratiske områder, der kvæler ethvert initiativ og fællesskab. Vi kan heller ikke forfalde til sværmeriske scenarier om urban gardening og ideer om at bringe naturen ind i byen etc. Måske i en lille skala kan den slags virke men ikke som et samlet greb.

Og netop et samlet greb er der brug for i fremtidens storbyer, hvis vi skal finde løsninger, der både er økonomisk, miljømæssigt og sociale fornuftige.



BYERNES PRAGMATISKE MANØVRERUM

Efter Adams' vurdering er det muligt langt de fleste steder, og det vil samtidig standse yderligere tendenser til sprawl, fordi man ikke hele tiden skal tage afsæt i byernes eller kvarterernes ydergrænser, når man laver byudvikling og derfra arbejde sig indad. Der er masser af pragmatisk manøvrerum i den eksisterende bykerne, der også levner plads til at bevare eller ovenikøbet skabe nye grønne felter omkring de strøg, der bliver tættere bebygget.

Sammen med blikket for at udvikle det fysiske byrum gennem moderat tæthed, så er der to andre faktorer af stor betydning. Den ene handler naturligvis om logistik og transport. Vi skal kunne bevæge mennesker fra private enmandsbetjente biler over i mere kollektive transportformer eller på cykel. Den anden faktor handler om demografi. Mange lande er på vej til at blive ældresamfund, og det vil sætte sit præg på boligbehovet.

Der er behov for mindre men måske også mere fleksible boliger, der kan ændres efterhånden som borgernes præferencer ændrer sig med årene.





"MEDIUM DENSITY"

– "TAKE THE FEAR OUT OF WHAT WE ARE DOING"

Adams er i stedet fortaler for det, han kalder for "medium density", og det går simpelthen ud på, at vi langt bedre skal udnytte kapaciteten i de eksisterende gader og kvarterer i og tæt på centrum. Midlet er at bygge lidt mere i højden, måske højest 5 etager, hele tiden være opmærksom på gadernes mulighed for at få tilført grønne elementer i form af træer eller små grønne oaser. Præmissen for at kunne ramme en "medium density" er en pragmatisk men konsekvent og systematisk analyse af, hvilke udvidelsesmuligheder den enkelte gade og det enkelte kvarter rummer i respekt for miljøet og den sociale dimension.

Det er muligt, og vi skal gå til det ved at "take the fear out of what we are doing", som Adams siger et sted. Mange planlægere og politikere har enten grandiose og urealistiske væk-

tillusioner om deres byer på nethinden eller modsat lige frem angstneuroser om, hvad fremtidens byer kan komme til at byde på af problemer og konflikter.

Men ser man helt nøgternt på de enkelte gader, er der muligheder for at bygge til uden at ødelægge hverken atmosfære eller trafikale forhold. Måske ovenikøbet vil en moderat øget tæthed skabe bedre og stærkere sociale fællesskaber og være mere bæredygtige også i forhold til udnyttelse af energi, transport og andre ressourcer.

Der er tale om et samlet greb, hvor man fra den indre by langsomt bevæger sig ud af forskellige akser med den klare bevidsthed, at man skal udnytte det eksisterende rum langt bedre, uden at ødelægge gadens genkendelige særpræg.

BEHAVIORAL ECONOMICS

Tankevækkende efter dages ophold i Århus og mange diskussioner om urbanisering, bymiljøer og alle håndte urbane temaer også at notere sig, at årets nobelpris i økonomi er gået til Chicago-professoren Richard Thaler, der bl.a. står bag teorierne om nudging, altså hvordan man på forskellig måde kan få mennesker til at handle mere rationelt bl.a. i det offentlige rum.

Hans forskning i begrebet "behavioral economics" kombinerer psykologi og økonomi og grundlæggende slår han jo fast, at vi mennesker slet ikke handler rationelt, når vi handler. Vi kan påvirkes og bliver ofte påvirket til at foretage helt irrationelle valg. Måske har dette irrationelle element også en sammenhæng med, hvorfor vi ofte befinder os bedst steder, der måske netop ikke er for lukkede og for entydigt signaler, at de skal bruges til noget bestemt, men rummer åbenhed og flertydighed til, at den rationelle og den irrationelle tanke og deres adfærdsmønstre kan flette sig sammen!

